

● Kirkelunde
Skolevej 8
3700 Rønne

Kolofon: Bornholms Regionskommune; Februar 2008

Udarbejdet af:	Teknik & Miljø
Layout & Tryk:	Teknik & Miljø
Journalnummer:	01.01.05P19-0021
Sagsbehandler:	Helle Thers
Kortbilag:	Kort & Matrikelstyrelsen

Kirkelunde

Kirkelunde
Skolevej 8
3700 Rønne
Ejendomsnummer: 4000079862
CHR nr. 63795
CVR nr. 26795702
P-nr. 1002379197
Mobilnr. 29264312
E-mail: kirkelunde@pedersen.mail.dk

Miljøgodkendelse til Kirkelunde

Godkendelsesdato: 9. februar 2008

Februar 2008

Indholdsfortegnelse

Miljøgodkendelse til Kirkelunde	7
1 Generelle vilkår	7
1.1 Vilkår vedrørende drift og indretning.....	8
1.2 Vilkår vedrørende årsproduktion	8
1.3 Vilkår vedrørende information og ændringer på ejendommen.....	8
2 Vilkår vedrørende produktionsanlægget	9
2.1 Staldinventar- og drift.....	9
2.2 Ventilation	10
2.3. Rengøring af staldanlæg.....	10
2.4 Ammoniakreducerende teknologi.....	10
Gyllekøling.....	10
2.5Lugt.....	10
Vilkår vedrørende gyllebeholdere	10
2.6 Gødningsopbevaring.....	10
2.7 Gyllehåndtering	10
2.8 Spildevand og overfladevand.....	11
2.9 Uheld og risici.....	11
2.10 Støjkluder	11
2.11 Skadedyr	12
2.12 Støv	12
2.13 Oplag af olie, affald, pesticider og øvrige kemikalier.....	12
Olie	12
Affald.....	13
Sprøjtemidler og medicin.....	13
3 Vilkår vedrørende bedst tilgængelige teknologi/Renere teknologi	14
4 Vilkår vedrørende tilsyn, kontrol og egenkontrol	14
Godkendelsens forudsætninger – miljøteknisk beskrivelse	15
5. Beskrivelse af produktionsanlægget og bedriftens arealer	15
5.1 Ansøger og ejerforhold	15
5.2 Husdyrbruget.....	15
5.3 Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold	15

5.3.1 Landskabelig placering af Kirkelunde.....	15
5.3.2 Kirkelundes placering i forhold til forskellige bygge- og beskyttelseslinier, fredninger mm.	15
5.4. Ejendommens bygningsanlæg.....	16
5.4.1 Produktionsanlægget	17
5.5 Ejendommens husdyrhold.....	18
5.6 Opbevaringskapacitet.....	18
5.6.1 Produktion af husdyrgødning.....	18
5.6.2 Ejendommens opbevaringsanlæg	18
5.7 Bedriftens landbrugsjord.....	19
5.7.1 Harmoniareal.....	20
5.7.2 Arealkrav	20
6 Beskrivelse af produktionens ressourceforbrug.....	20
6.1 Energi.....	20
6.1.1 El	20
6.1.2 Diesel/fyringsolie	21
6.1.3 Biobrændsel.....	21
6.2 Vand	21
6.3 Gødning	21
6.3.1 Husdyrgødning.....	21
6.4 Foder og foderopbevaring.....	21
6.5 Såsæd.....	22
6.6 Kemikalier og pesticider.....	22
7 Fleksibilitet	22
8 Forventede reststoffer og emission fra anlægget	22
8.1 Husdyrgødning.....	22
8.2 Kvælstofudvaskning	22
8.2.1 Overfladevand - Nitratklasse.....	22
8.2.2. Grundvand - nitratfølsomt område	23
8.3 Fosfor	23
8.4 Ammoniakfordampning	23
8.5 Lugtemission	23
8.5.1 Vedvarende lugtkilder.....	23
8.5.2 Periodiske lugtkilder.....	24
8.6 Støvemission.....	24
8.7 Støjkilder	24

8.7.1 Vedvarende støjkilder	24
8.7.2 Periodiske støjkilder	24
8.8 Lys	25
8.9 Transport.....	25
8.9.1 Intern transport.....	25
8.9.2 Ekstern transport.....	25
8.10 Fluer og skadedyr	25
8.11 Spildevand	25
8.12 Affald.....	26
8.12.1 Olie- og kemikalieaffald.....	26
8.12.2 Animalsk affald	26
9 Risici.....	26
10 Egenkontrol	26
11 Husdyrbrugets ophør.....	27
Vurderinger	27
12 Vurdering af produktions miljøpåvirkning	27
12.1 Kvælstofpåvirkning	27
12.1.1 Overfladevand.....	27
12.1.2 Grundvand	27
12.1.3 Vandløb og søer.....	27
12.2 Fosforudledning	28
12.3 Ammoniakdeposition til naturarealer.....	28
12.4 Pesticidpåvirkning.....	29
12.5 Påvirkning af bilag IV arter	29
13 Vurdering af ressourceforbrug og affaldshåndtering	29
14 Vurdering af lugt-, støv-, støj-, flue-, transport- og lysgener	30
15 Vurdering af anvendelse af bedste tilgængelige teknik	31
16 Vurdering af hensynet til de landskabelige værdier.....	31
17 Vurdering af tiltag ved ophør af husdyrbruget.....	31

18 Vurdering af alternativer til beskrevet produktionsudvidelse	32
18.1 Alternative løsninger.....	32
18.2. 0-alternativ	32
19 Afværgeforanstaltninger	33
19.1 Tekniske foranstaltninger	33
19.2 Beplantninger.....	33
20 Samlet konkluderende vurdering.....	33
21 Generelle forhold	34
21.1 Tidligere offentliggørelser	34
21.2 Klagevejledning.....	34
Bilag 1 – Udspretningsarealer til Kirkelunde	35
Bilag 2 – Anlægstegning	40
Bilag 3 - Modtagne indlæg efter 1. offentlighedsfase	41

Miljøgodkendelse til Kirkelunde

Bornholms Regionskommune giver hermed godkendelse i henhold til Lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug samt tilhørende bekendtgørelse nr. 648 af 18. juni 2007 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug og bekendtgørelse nr. 1695 af 19. december 2006 om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v.

Svineproduktionen på Kirkelunde kan udvides fra 790 årssøer, 9000 smågrise (7-30kg) og 500 polte til 800 årssøer, 22.400 smågrise (7,2-34 kg), 500 polte (34-104 kg) og 600 slagtesvin (34-105 kg), hvilket svarer til en udvidelse fra 249,9 dyreenheder (DE) til 368,2 DE.

I forbindelse med udvidelsen på Kirkelunde skal der opføres en ny klimastald på ca. 1664 m². Der installeres gyllekøling i den nyeste fare- og drægtighedsstald.

1 Generelle vilkår

Denne godkendelse omfatter samtlige landbrugsmæssige aktiviteter på ejendommen Kirkelunde, Skolevej 8, 3700 Rønne. Til ejendommen er tilknyttet husdyrproduktion vedrørende CHR nr. 63795, og ejendommen er desuden knyttet til CVR nr. 26795702 samt P-nr. 1002379197.

Bedriften skal til enhver tid leve op til gældende regler, love og bekendtgørelser – også selvom disse regler eventuelt måtte være skærpende i forhold til denne godkendelse.

Godkendelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 2 år fra denne afgørelses meddelelse. Med ”udnyttet” menes, at det ansøgte byggeri er taget i brug og der er indsat et dyrehold svarende til opstart af den ansøgte produktion. Den fulde årsproduktion behøver således ikke være opfyldt 2 år efter meddelelses af godkendelse.

Bedriften skal underrette tilsynsmyndigheden således:

- Når besætningen er nået op på 368,2 dyreenheder
- Besætningens/produktionens størrelse den 9. februar 2010 (2 år efter godkendelsens dato)

Med denne miljøgodkendelse følger 8 års retsbeskyttelse. Dato for retsbeskyttelsens udløb 9. februar 2016. Vilkårene kan dog til enhver tid ændres efter reglerne i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug § 40 stk. 2.

I denne godkendelse er der indarbejdet fleksibilitet i forhold til besætningssammensætningen og fleksibilitet i forhold til ind- og afgang på smågrise og slagtesvinene.

Virksomhedens miljøgodkendelse skal, jf. § 17 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug regelmæssigt og mindst hvert 10. år tages op til revurdering. Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages senest, når der er forløbet 8 år. Det er planlagt, at foretage den første revurdering i 2016.

Denne godkendelse skal være kendt af den daglige driftsansvarlige og andet personale med tilknytning til husdyrbruget.

1.1 Vilkår vedrørende drift og indretning

- 1.1.1 Virksomheden skal placeres, indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der fremgår af den miljøtekniske beskrivelse og med de ændringer, der fremgår af godkendelsens vilkår.
- 1.1.2 Der skal til stadighed tilstræbes en god staldhygiejne, herunder sikre at stier holdes tørre, samt at staldene og fodringsanlæg holdes rene. Klimatiske forhold fx meget høje temperaturer kan medføre at grise gøder i et større areal af stien.
- 1.1.3 Drikkevandssystemet skal drives og vedligeholdes, således at unødigt spil undgås i videst muligt omfang.
- 1.1.4 Håndtering af gylle skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og der tages størst muligt hensyn til omgivelserne.

1.2 Vilkår vedrørende årsproduktion

- 1.2.1 Svinebruget tillades drevet med et dyrehold på maksimalt 368,2 DE, der fordeler sig med 800 årssøer, 22.400 smågrise (7,2-34 kg), 500 polte (34-104 kg) og 600 slagtesvin (34-105 kg). Det tillades, at fordelingen mellem søer, smågrise og slagtesvin/polte varierer indenfor de maksimale 368,2 DE. Produktionen må dog ikke overstige:

800 årssøer

22.400 smågrise (7,2-30 kg)

500 polte (34-104 kg)

600 slagtesvin (34-105 kg)

Inden for dette produktionsniveau tillades afvigelser i ind- og afgangsvægt, så længe det maksimale antal DE ikke overskrides. Indgangsvægten for smågrise må dog ikke være lavere end 7,2 kg og afgangsvægten ikke over 34 kg som gennemsnit på årsplan. For slagtesvinene gælder det, at indgangsvægten ikke må være lavere end 34 kg og afgangsvægten ikke højere end 105 kg som gennemsnit over året.

1.3 Vilkår vedrørende information og ændringer på ejendommen

- 1.3.1 Ændring i ejerforhold (eller hvem der har ansvar for driften) skal meddeles til kommunen. Drifts-, indretnings- eller bygningsmæssige ændringer, der er relevante i forhold til godkendelsen, skal anmeldes til kommune inden gennemførelsen. Kommunen vurderer om de aktuelle planer for ændringer/udvidelse kan ske indenfor rammerne af denne godkendelse.
- 1.3.2 De vilkår der vedrører driften, skal være kendt af de ansatte, der er beskæftiget med den pågældende del af driften.

Godkendelsens forudsætninger (miljøteknisk beskrivelse) og miljøvurderingen tager udgangspunkt i de udbringningsarealer, der fremgår af kortbilag 1. Det samlede udspretningsareal udgør 263,02 ha, se tabel 1 nedenfor. Der må udbringes husdyrgødning på de arealer på den pågældende bedrift som fremgår af bilag 1.

Tabel 1: Udspretningsarealer til produktionen på Kirkelunde

Ejerforhold	Adresse	Matrikel	Matrikulært areal (ha)	Areal til udspretning i alt (ha)
Ejet	Kirkelunde Skolevej 8 3700 Rønne	4k Nyker	61,5222	56,79
Ejet	Brogårdsvej 3x 3700 Rønne	92 Nyker	7,8109	7,81
Forpagtet	Almely Skolevej 1 3700 Rønne	3am Nyker	40,6799	39,24
Forpagtet	Kantedamsvej 3 3700 Rønne	56bb Vestermarie	8,4946	6,90
Forpagtet	Bregneshavevej 7 3700 Rønne	68e Klemensker	8,2445	7,6
Forpagtet	Eskevej 7 3700 Rønne	2n Nyker	5,4616	5,03
Forpagtet	Møllevangen Knudsker 3700 Rønne	101ed Knudsker	1,5027	1,47
Forpagtet	Kalløkkevej 13 3700 Rønne	26e Nyker	13,6612	11,59
Forpagtet	Karlsgårdsvej 13 3782 Klemensker	83b Klemensker	1,9997	1,7
Forpagtet	Brogårdsvej 12 3700 Rønne	91 Nyker	14,0553	13,23
Forpagtet	Smedegård Hallemarksvej 1 3700 Rønne	13a Nyker	33,1479	23,23
Husdyrgødningsaftale	Frigård Yppernemøllevej 10 3700 Rønne	38a Nyker	74,1174	68,16
Husdyrgødningsaftale	Kirkemarksvej 29 3700 Rønne	80k Nyker	4,7624	3,98
Husdyrgødningsaftale	Brogård Brogårdsvej 33 3700 Rønne	9a Nyker	72,4894	16,20
I alt				263,02

1.3.3 Ændringer af udspretningsarealet, skal anmeldes til Bornholms Regionskommune, der vurderer, hvorvidt de nye arealer er mere sårbare end de nuværende.

2 Vilkår vedrørende produktionsanlægget

2.1 Staldinventar- og drift

2.1.1 Der skal etableres overbrusningsanlæg ELLER højtryksanlæg, hvor staldluften tilføres forstøvet vand i samtlige stalde.

I stalde til smågrise, avls- og slagtesvin taget i brug efter 1. juli 2000 er det et lovkrav, at der til grise over 20 kg opsættes overbrusning eller andre foranstaltninger, der giver grisene mulighed for køling. (§ 4 i lov nr. 104 af

14. februar 2000 om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin).

2.2 Ventilation

2.2.1 Ventilatorer skal renholdes og rengøres inden hver indsætning af nyt hold dyr. Nævnte skal fremgå af egenkontrol journal.

2.3 Rengøring af staldanlæg

2.3.1 Der skal opretholdes en god staldhygiejne. Bygninger, anlæg og omgivelser skal renholdes, således at lugtgener begrænses mest muligt for de omkringboende.

2.4 Ammoniakreducerende teknologi

Gyllekøling

2.4.1 Der skal være en timetæller på varmepumpen. Gennemsnitlig skal der være en driftstid på 58 % af året.

2.5 Lugt

2.5.1 Såfremt der efter kommunens vurdering opstår væsentlige lugtgener, der vurderes at være væsentlig større end der kan forventes ifølge grundlaget for miljøvurderingen, kan kommunen meddele påbud om, at der skal indgives og gennemføres projekt for afhjælpende foranstaltninger.

Vilkår vedrørende gyllebeholdere

2.5.2 Umiddelbart efter udkørsel af gylle fra gyllebeholderen skal gyllebeholderen tilføres snittet halm, således gylleoverfladen er dækket af et betydeligt lag halm indtil flydelaget dannes efter 1-2 uger.

2.6 Gødningsopbevaring

2.6.1 Der skal altid være en opbevaringskapacitet for fast og flydende husdyrgødning på mindst 9 måneder på husdyrbruget

2.7 Gyllehåndtering

2.7.1 Ved håndtering af gylle gennem ikke-faste installationer, der ikke lever op til § 18 i bekendtgørelse nr. 1695 af 19. december 2006 om husdyrhold og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v., skal dette foretages under konstant opsyn, således at evt. brud straks opdages og pumpningen i så fald afbrydes.

2.7.2 Såfremt der ved en eller flere af gyllebeholderne er etableret fast pumpeudstyr, skal elinstallationen indrettes, så at pumpen ikke kan startes utilsigtet.

2.7.3 Hvis der er monteret fjernbetjent pumpeudstyr på en eller flere af gyllebeholderne, skal der være monteret en anordning, der sikrer at pumpen slår fra automatisk, når der er pumpet, hvad der svarer til indholdet af en gyllevogn. Der kan alternativt etableres en anordning, som sikrer, at pumpen kun kan startes, når der står en gyllevogn under udløbet.

2.8 Spildevand og overfladevand

- 2.8.1 Tagvand kan ledes direkte til vandløb eller sø. Overfladevand fra øvrige befæstede arealer skal passere et veldimensioneret sandfang inden udledning til dræn, vandløb eller sø (kræver særskilt tilladelse).
- 2.8.2 Spildevand fra rengøring af stalde og lignende skal ledes til samletank eller gyllesystem og anvendes i henhold til reglerne for husdyrgødning i bekendtgørelse for husdyrhold og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. (Bek. nr. 1695 af 19. december 2006).
- 2.8.3 Vaskevand fra rengøring af stalde skal opsamles i beholder og må herefter anvendes i overensstemmelse med bestemmelserne for spildevand i husdyrgødningsbekendtgørelsen.
- 2.8.4 Vask af maskiner og redskaber uden gødningsrester skal ske på fast vaskeplads. Vaskevandet kan, mod særskilt tilladelse, udledes til dræn, dog skal vandet forinden udløbet gennemgå rensning i et veldimensioneret sandfang og en godkendt olieudskiller.
- 2.8.5 Al vask af maskiner, redskaber, hvorfra der kan forekomme gødningsrester og sprøjte skal foregå på støbt, tæt plads med bortledning af spildevandet til opsamlingsbeholder. Udbringning skal ske jf. bekendtgørelse for husdyrhold og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. (Bek. nr. 1695 af 19. december 2006).

2.9 Uheld og risici

- 2.9.1 Ved driftsuheld, hvor der opstår risiko for forurening af miljøet, er der pligt til øjeblikkeligt at anmelde dette til: 112 eller Bornholms Politi, tlf.: 5690 1448
- 2.9.2 Der er udarbejdet en beredskabsplan for Kirkelunde som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, som kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø. Denne beredskabsplan skal vedligeholdes så oplysningerne i den altid er opdateret.
- 2.9.3 Såfremt planen ikke foreligger på tidspunktet, hvor godkendelsen meddeles, skal den indsendes til tilsynsmyndigheden senest én måned efter meddelelse af godkendelsen.

2.10 Støjkluder

- 2.10.1 Virksomhedens bidrag til støjbelastningen i omgivelserne må ikke overstige følgende værdier, målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer:

Mandag-fredag Kl. 7-18 (8 timer)	Alle dage Kl. 18-22 (1 timer)	Alle dage Kl. 22-7 (1/2 timer)	Alle dage Kl. 22-7
Lørdag Kl. 7-14 (7 timer)	Lørdag Kl. 14-18 (4 timer)		Maksimal værdi
	Søn- og helligdag		

	Kl. 7-18 (8 timer)		
55 dB(A)	45 dB(A)	40 dB(A)	55 dB(A)

- 2.10.2 Støjbidraget (bortset fra maksimalværdien) måles som det ækvivalente, konstante, korrigerede støjniveau i dB(A) (re. 20 µPa). Tallene i parenteserne angiver midlingstiden inden for den pågældende periode.
- 2.10.3 Virksomheden skal, for egen regning, dokumentere, at støjvilkårene overholdes, hvis tilsynsmyndigheden finder det påkrævet. Dokumentation for overholdelse af støjkravene kan være i form af målinger i ejendommens omgivelser (under fuld drift) eller kildestyrkemålinger ved de enkelte støjkloder kombineret med beregninger efter den fælles nordiske beregningsmodel for industristøj.

Kravet om dokumentation af støjforholdene kan højst fremsættes en gang årligt, med mindre den seneste kontrol viser, at vilkår nr. 2.11.1 ikke kan overholdes. Støjmålinger skal udføres som beskrevet i Miljøstyrelsens til enhver tid gældende støjberegningsvejledning og foretages i punkter som forinden aftales med tilsynsmyndigheden. Støjmåling skal udføres af et akkrediteret firma.

I våde høst år kan behovet for tørring af korn og andre afgrøder være så stort, at det er nødvendigt at lade blæserne køre i døgndrift. Særligt ved køling af korn kan det være nødvendigt at gøre det om natten, da temperaturen om dagen er for høj til, at der kan køles.

2.11 Skadedyr

- 2.11.1 Der skal på ejendommen foretages effektiv fluebekæmpelse som minimum i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrlaboratorium. Bekæmpelsen skal desuden foretages på tilsynsmyndighedens forlangende.
- 2.11.1 Opbevaring af foder skal ske på sådan en måde, så der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.).

2.12 Støv

- 2.12.1 Driften må ikke medføre væsentlige støvgener uden for ejendommens eget areal.

2.13 Oplag af olie, affald, pesticider og øvrige kemikalier

Olie

- 2.13.1 Olietanke skal stå på et for olie vanskeligt gennemtrængeligt underlag, og som minimum være overdækket med et halvtæg.
- 2.13.2 Opbevaring af diesel/fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en typegodkendt beholder, som står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

2.13.3 Tankning af diesel skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskiller eller således at spil kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

2.13.4 Olie skal opbevares på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for forurening.

Affald

2.13.5 Arealerne omkring bygningerne og tilkørselsveje skal holdes ryddelige og fri for affald.

2.13.6 Affald skal opbevares og bortskaffes efter BOFA I/S's regulativer.

2.13.7 Der må ikke foretages afbrænding af affald på ejendommen. Det gælder dog ikke afbrænding af affald, der er tilladt i medfør af BOFA I/S's affaldsregulativ (haveaffald)

2.13.8 Virksomhedens medicinaffald, veterinært affald m.v. skal opbevares utilgængeligt for uvedkommende. Affaldet skal bortskaffes efter BOFA I/S's regulativer.

2.13.9 Animalsk affald, herunder selvdøde dyr, skal opbevares i lukket kasse, container (større dyr under kadaverkappe) eller lignende og løftet over jorden, således at der er luftcirkulation under dyrene. Kadaverne placeres for enden af arbejdsvejen indtil staldanlægget, således at der i tidsrummet indtil afhentning ikke opstår uhygiejniske forhold herunder adgang for omstrejfende dyr.

2.13.10 Affald bør sorteres i containere opstillet på ejendommen.

2.13.11 Olie- og kemikalieaffald skal opbevares i egnet emballage og skal stå på støbt areal. Oplagspladsen skal være under tag.

Sprøjtemidler og medicin

2.13.12 Rester af lægemidler og kanyler fra dyrehold betragtes som "særligt affald" og skal bortskaffes efter de til enhver tid gældende regler om bortskaffelse af affald. Medicin (lægemidler) må ikke opbevares sammen med levnedsmidler eller foderstoffer.

2.13.13 Lægemiddelrester og brugte kanyler skal bortskaffes via autoriserede kanaler som fx kommunale modtageordninger. Ved særlige forholdsregler for bortskaffelse af lægemidler, vil det fremgå af indlægssedlen i pakningen.

2.13.14 Påfyldning af vand i forbindelse med brug af sprøjtemidler må ikke ske ved direkte opslugning fra søer, vandløb eller brønde/boringer. Der må ikke være risiko for afløb til dræn eller vandløb.

2.13.15 Medicinrester og rester af sprøjtemidler samt emballage skal bortskaffes efter de til enhver tid gældende regler om bortskaffelse af affald, herunder reglerne om olie- og kemikalieaffald.

3 Vilkår vedrørende bedst tilgængelige teknologi/Renere teknologi

- 3.1 Der skal i godkendelsesperioden foretages fornøden forureningsbegrænsning på basis af principper om bedst tilgængelig teknik til nedbringelse af eventuelle gener fra stalde og gødningsopbevaring.
- 3.2 Ved erstatning af råvarer og hjælpestoffer skal virksomheden dokumentere, at erstatningen sker til mindre miljøbelastende råvarer og hjælpestoffer.
- 3.3 Anlæg der er særligt energiforbrugende, fx ventilations- og mælkekølingsanlæg skal kontrolleres og vedligeholdes således, at de altid kører energimæssigt optimalt.

4 Vilkår vedrørende tilsyn, kontrol og egenkontrol

- 4.1 På tilsynsmyndighedens forlangende skal virksomheden dokumentere overholdelse af denne godkendelses vilkår.
- 4.2 Der skal føres journal over dato og aktivitet vedr. udspreddning af gylle og sprøjtning i marken. Journalen skal kunne forevises på forlangende af tilsynsmyndigheden.
- 4.3 Der skal til enhver tid foreligge dokumentation for, at affaldet bortskaffes miljømæssigt forsvarligt.
- 4.4 Ved driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse med håndtering af husdyrgødning, som indebærer fare for forurening, skal forskrifterne i beredskabsplanen følges. Den driftsansvarlige har pligt til at afværge følgerne af uheld bedst muligt.
- 4.5 Dokumentation i form af forpagtnings- og overførelsesaftaler om husdyrgødning (af mindst 1 års varighed) m.v. opbevares i mindst 5 år og forevises kommunen på forlangende.

Godkendelsens forudsætninger – miljøteknisk beskrivelse

5. Beskrivelse af produktionsanlægget og bedriftens arealer

5.1 Ansøger og ejerforhold

Kirkelunde, Skolevej 8, 3700 Rønne ejes og drives af Tommy Westh Pedersen. Ejendommen drives som en konventionel svineproduktion med so- og smågrisehold samt et mindre hold af polte og slagtesvin. Udover Kirkelunde ejer og driver Tommy Westh Pedersen Brogårdsvej 3x, 3700 Rønne samt nabobeboelsen på Skolevej 6, 3700 Rønne.

5.2 Husdyrbruget

Den nuværende besætning er på 300 årssøer, 7500 smågrise og 4500 slagtesvin (30-100,4 kg) svarende til 237,6 dyreenheder (DE). I efteråret blev ejendommen godkendt til en besætning på 790 årssøer, 9000 smågrise (7-30 kg) og 500 polte svarende til 249,9 DE. Det ønskes at udvide produktion til 800 årssøer, 22.400 smågrise (7,2-34 kg), 500 polte (34-104 kg) og 600 slagtesvin (34-105 kg) svarende til 368,2 DE.

5.3 Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold

Kirkelunde er placeret i landzone lokaliseret ca. 990 meter nordøst for byzonen til Nyker, som er angivet i Regionkommuneplan 2005. Der er ingen samlede bebyggelser i nærheden af Kirkelunde. Det nærmeste sommerhusområde er Tofte, som ligger ca. 4,3 km nordvest for ejendommen. Nærmeste enkelt beboelse uden for samlet bebyggelse er Skolevej 6, 3700 Rønne, som ejes af ansøger. I området omkring Kirkelunde er der ingen områder i landzone, som i lokalplaner er udlagt til boligformål, blandet bolig, men der er et område ved Frostegård, som i en lokalplan er udlagt til rekreative interesser (hestesportscenter) ca. 1420 meter nordøst for Kirkelunde. Alle generelle afstandskrav, herunder afstand til naboskel m.v. er overholdt.

5.3.1 Landskabelig placering af Kirkelunde

Landskabeligt er Kirkelunde placeret tilbagetrukket fra offentlig vej – den oprindelige del af ejendommen er placeret for enden af en cirka 140 meter lang privat vej og de nye driftsbygninger ligger for enden af en ca. 100 meter lang arbejdsvej. Stuehuset er placeret mod nord og omgivet af gårdens have. Driftsbygningerne er placeret mod syd, og nord for disse er ejendommens opbevaringsanlæg til husdyrgødning placeret. Hovedparten af Kirkelunde er synlig fra Brogårdsvej, som er den nærmest store vej, men nord for have og gylletanke er der etableret beplantning, og der vil omkring de nye stalde og gylletanken ligeledes blive etableret beplantning (se bilag 2).

Hele vejen omkring ejendommen er der åbne marker, som mod nord afgrænses af Stumpevejen, mod øst af Hallemarksvej, mod vest af Skolevej og mod syd af en fællesprivat vej til Skolevej 2, 4 og 6.

5.3.2 Kirkelundes placering i forhold til forskellige bygge- og beskyttelseslinier, fredninger mm.

Naturbeskyttelsesloven indeholder en generel beskyttelse af en række markante landskabelementer. Loven indeholder desuden forbud mod at ændre tilstanden inden for de beskyttede naturtyper (§ 3 områder), herunder bebyggelse af arealerne.

Museumsloven indeholder et forbud mod ændring af sten- og jorddiger samt selve fortidsmindet.

- Kirkebyggelinie: nærmeste kirkebyggelinie er udlagt omkring Ny Kirke, som ligger ca. 800 m sydvest for Kirkelunde.

- Skovbyggelinie: Kirkelunde er beliggende ca. 2 km fra en skovbyggelinie, og placeret i et område, hvor der ikke er restriktioner i forhold til skovrejsning.
- Fortidsmindebeskyttelseslinie: Der er ca. 290 meter til nærmeste beskyttelseslinie for fortidsminder.
- Interesseområde: Omkring 470 m nordvest for Kirkelunde forefindes et interesseområde for naturbeskyttelse. Dette område er udlagt omkring Muleby å. Cirka 1000 m syd for ejendommen er der ligeledes udpeget interesse områder for naturbeskyttelse.
- Beskyttede jord- eller stendiger: Der findes et dige omkring en naboejendom ca. 600 meter øst for Kirkelunde, hvilket ikke berøres af udvidelsen på Kirkelunde.
- Fredede områder: Omkring 1000 m sydvest for Kirkelunde ligger fredede kirkeomgivelser til Ny Kirke.
- Kulturmiljøområde: Selve Kirkelunde er ikke beliggende i kulturmiljøområder, men en part af udspretningsarealerne er beliggende inden for kulturmiljøområder.
- Beskyttet naturområder (§ 3 områder): I området omkring Kirkelunde er der registeret søer, overdrev, enge og moser. Nærmeste sø/vandhul er beliggende ca. 580 m øst for ejendommen og henholdsvis ca. 900 m sydvest og 580 m syd for ejendommen ligger to enge. Mellem 1000 og 2000 m fra Kirkelunde ligger yderligere tre enge og 4 overdrev. Der foreligger ingen registreringer om moser, heder eller strandenge inden for en afstand af 2000 m fra Kirkelunde. Muleby å løber ca. 470 meter nordvest for Kirkelunde. Denne å strækning er omgivet af en smal skovbræmme.
- Habitatområder: Kirkelunde er beliggende ca. 5,7 km fra Habitatområde 162 (Almindingen, Paradisbakkerne og Ølene). Nærmeste udspretningsareal til habitatområde er beliggende ca. 2,9 km fra Habitatområde 162.
- Afstand til arealer omfattet af bufferzoner: Kirkelunde er ikke beliggende inden for bufferzone I eller II, som anlægges uden om ammoniakfølsom natur. Nærmeste naturområde omfattet af bufferzone er et overdrev, der er placeret mere end 2,6 km fra Kirkelunde.
- Områder med drikkevandsinteresse: Arealet beliggende ved Knudsker er beliggende i et område med drikkevandsinteresse.
- Områder med særlige drikkevandsinteresser: Alle udspretningsarealer er beliggende i områder med særlige drikkevandsinteresser.
- Nitratfølsomme grundvandsområder: Ingen arealer er beliggende i nitratfølsomme områder.
- Nitratklasse i forhold til overfladevand: Ingen af udspretningsarealerne er beliggende i områder, hvor overfladevand afvander til nitratfølsomme områder.

5.4. Ejendommens bygningsanlæg

Ejendommen består af en oprindelig 4-længet ejendom med et bindingsværk stuehus og hvid kalkede driftsbygninger. I 2003/2004 er der syd for den eksisterende ejendom opført to ny staldbygninger indeholdende henholdsvis maskin/foderlade, klimastald og sostalde. Disse bygninger er via en forbindelsesgang sammenbygget med de oprindelige stalde og er således opført i umiddelbar tilknytning til disse.

I 2007/2008 opføres der en ny sostald i forlængelse af den eksisterende sostald. Denne og den kommende forlængelse af klimastalden opføres i samme stil som de eksisterende stalde, hvilket vil sige med facader som består af betonelementer med norsk marmor, grå vinduer og tag i lysegrå stålplader. Bygningshøjden er på slagtesvinestalden 5 m og på sø- og klimastald er der 7,2 m til kip.

På ejendommen findes der udover stalde, silo, garage og gylletanke – se anlægstegning bilag 2.

5.4.1 Produktionsanlægget

Ny klimastald

I forbindelse med udvidelsen opføres en ny klimastald, som indrettes med delvis spaltegulv. Stalden indeholder 1685 stipladser til smågrise i vægtklassen 7,2 til 34 kg og 39 stipladser til smågrise i vægtklassen 7,2-20 kg. Stalden er 32×52 m svarende til 1664 m^2 (dette er inklusiv halmlager).

Der vil blive undertryksventilation med diffus luftindtag i stalden. Der bliver 4 koniske afkast, som bliver 1 meter høje. Ydelsen vil blive 16.000 m^3 og lufthastigheden i afkastene 11,8 m/s.

Eksisterende stalde

Sostald

Løbe- og drægtighedsstalden indeholder 280 stipladser og er indrettet, således at søerne er løsgående på spaltegulv.

Farestalden er indrettet med kassestier og delvis spaltegulv. Der er 120 stipladser i dette staldafsnit. Samlet er sostalden $32 \text{ m} \times 55 \text{ m}$ svarende til 1760 m^2 .

Løbestalden ventileres ved hjælp af undertryksventilation med diffus luftindtag. Der er et afkast som er 1 meter højt. Ydelsen er $24.000 \text{ m}^3/\text{time}$ og lufthastigheden i afgangsluften er 23,6 m/s.

I drægtighedsstalden er ventilationsanlægget ligetryk med 2 indtag og 2 afkast. Ydelsen er $16.000 \text{ m}^3/\text{time}$ og lufthastigheden i afgangsluften er 11,8 m/s.

Farestalden ventileres ved hjælp af undertryk med diffus luftindtag og 4 koniske afkast. Ydelsen på de tre afkast er $16.000 \text{ m}^3/\text{time}$ og $10.000 \text{ m}^3/\text{time}$ på det fjerde afkast. Lufthastigheden i afgangsluften er henholdsvis 11,8 m/s på de tre afkast og 9,8 m/s på det fjerde afkast.

Nyeste sostald (opføres 2007/2008)

Drægtighedsstalden indeholder 200 stipladser og er ligeledes indrettet med løsdrift og spaltegulv.

Farestalden indeholder 120 stipladser og er indrettet med kassestier og delvis spaltegulv. Både drægtighedsstald samt farestalden etableres der gyllekøling, som vil være i drift 5000 timer pr. år. Samlet er denne sostald $32 \text{ m} \times 56 \text{ m}$ svarende til 1792 m^2 .

I drægtighedsstalden er der ligetryksventilation. Luftindtaget sker gennem 30 vægventiler som er placeret hele vejen rundt i ydervæggene. Der er to koniske afkast på 1 meter. Ydelsen er $16.000 \text{ m}^3/\text{time}$ og lufthastigheden i afgangsluften er 11,8 m/s.

Farestalden ventileres ved undertryksventilation med diffus luftindtag. Der er 4 koniske afkast, som er en 1 meter høje. Ydelsen er $11.900 \text{ m}^3/\text{time}$ på de tre afkast og $9.000 \text{ m}^3/\text{time}$ på det fjerde og lufthastigheden er henholdsvis 11,7 m/s og 8,8 m/s.

I løbestalden er der undertryksventilation med diffust luftindtag under tagudhæng. Der er et afkast. Ydelsen er 10.000 m^3 og lufthastigheden i afgangsluften er 9,8 m/s.

Klimastald

Klimastalden er en traditionel to-klimastald indrettet med delvis spaltegulv. Stalden er $32 \text{ m} \times 58 \text{ m}$ svarende til 1856 m^2 og indrettet med 1685 stipladser til smågrise i vægtklassen 7,2 til 34 kg og 39 stipladser til smågrise i vægtklassen 7,2-20 kg. Stalden er 32×58 m svarende til 1856 m^2 .

Der er undertryksventilation med diffus luftindtag i stalden. Der er 4 koniske afkast som er 1 meter høje. Ydelsen er 16.000 m^3 og lufthastigheden i afkastene er 11,8 m/s.

Poltestald

I den nye klimastald bliver der et staldafsnit til polte og i den nyeste sostald er der indrettet ét staldafsnit til poltestalde. I klimastaldafsnittet er der 130 stipladser indrettet med delvis spaltegulv, hvor polte fra 20-30 kg skal huses. I den nyeste sostald er der to staldafsnit indrettet med delvis spaltegulv, hvor andelen af fastgulv udgør 50-75 %. I begge afsnit er der 100 stipladser til polte fra 20-104 kg.

Slagtesvinestald

Slagtesvinestalden er indrettet med delvis spaltegulv, hvor andelen af fast gulv udgør 50-75 %. Stalden er 11 m × 29 m svarende til 319 m² og indrettet med 150 stipladser.

Ventilationsanlægget er et ligetryksanlæg med to afkast og to indtag. Der er tale om 1 meter høje afkast og lige afkast. Ydelsen er 10.000 m³/time og lufthastigheden i afgangsluften er 9,8 m/s.

5.5 Ejendommens husdyrhold

Kirkelunde er blevet VVM-screenet i 2006 til en besætning på 249,9 DE svarende til 790 årssøer, 900 smågrise (7-30 kg) og 500 sopolte. I forhold til beregninger og vurdering af udvidelsen på Kirkelunde miljømæssigt, er der taget udgangspunkt i den besætningssammensætning der var godkendt på Kirkelunde før VVM-screeningen i 2006. Det vil sige 300 årssøer, 7500 smågrise (7,2-30kg) og 4500 slagtesvin (30-100,4 kg) svarende til 237,6 DE.

Fordelingen af antal af dyr og dyreenheder på dyrekategori før og efter udvidelsen på Kirkelunde fremgår af tabel 2.

Tabel 2: Fordelingen af dyr og dyreenheder (DE) på kategori før og efter udvidelsen på Kirkelund

Dyrekategori	Før udvidelse ^{*)}		Efter udvidelse	
	Antal	DE	Antal	DE
Årssøer	300	69,77	800	186,05
Smågrise (7,2-30 kg)	7500	42,86	0	0
Smågrise (7,2-34 kg)	0	0	21900	147,04
Polte (34-101,4 kg)	110	3,0	0	0
Polte (7,2-104 kg)	0	0	500	17,37
Slagtesvin (30-100,4 kg)	4390	121,92	0	0
Slagtesvin (30-105 kg)	0	0	600	17,44

^{*)} Besætningssammensætning før VVM-screeningen i 2006

5.6 Opbevaringskapacitet

Opbevaringskapaciteten af husdyrgødning skal være tilstrækkelig i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen.

5.6.1 Produktion af husdyrgødning

Al husdyrgødningen fra besætningen opsamles i form af gylle. Mængden er beregnet i henhold til gældende lovgivning og normer for de dyrekategorier besætningen er sammensat af. Tabel 3 angiver den producerede mængde husdyrgødning før og efter udvidelsen på Kirkelunde.

Tabel 3: Produktion af husdyrgødning før og efter udvidelse

Ejendom	Før udvidelsen gylle m ³	Efter udvidelsen gylle m ³
Kirkelunde	4998	8385

5.6.2 Ejendommens opbevaringsanlæg

I tabel 4 er angivet, hvor meget opbevaringskapacitet, der er på Kirkelunde.

Tabel 4: Opbevaringsanlæg til husdyrgødning

Beholder	Kapacitet
Eksisterende gylletank	1050 m ³

Eksisterende gylletank	3420 m ³
Ny gylletank	3420 m ³
Eksisterende forbeholder	35 m ³
Ny forbeholder	20 m ³
Total	8025 m³

Opbevaringskapaciteten på 8025 m³ sikre opbevaring fra cirka 11,5 måneders produktion. Kapaciteten er således fuld tilstrækkelig til, at der kan leves op til husdyrgødningsbekendtgørelsens krav om minimum 9 måneders kapacitet. Endvidere skal det nævnes, at der i opbevaringskapaciteten ikke er indregnet kapaciteten i gyllekanalerne under de enkelte staldafsnit. Opbevaringskapaciteten er derfor endnu større end angivet.

5.7 Bedriftens landbrugsjord

Bedriftens landbrugsjord består af ejede og forpagtede arealer samt aftalearealer. Arealerne fremgår af nedenstående tabel 5.

Tabel 5: Udspretningsarealer til produktionen på Kirkelunde

Ejerforhold	Adresse	Matrikel	Matrikulært areal (ha)	Areal til udspretning i alt (ha)
Ejet	Kirkelunde Skolevej 8 3700 Rønne	4k Nyker	61,5222	56,79
Ejet	Brogårdsvej 3x 3700 Rønne	92 Nyker	7,8109	7,81
Forpagtet	Almely Skolevej 1 3700 Rønne	3am Nyker	40,6799	39,24
Forpagtet	Kantedamsvej 3 3700 Rønne	56bb Vestermarie	8,4946	6,90
Forpagtet	Bregneshavevej 7 3700 Rønne	68e Klemensker	8,2445	7,6
Forpagtet	Eskevej 7 3700 Rønne	2n Nyker	5,4616	5,03
Forpagtet	Møllevangen Knudsker 3700 Rønne	101ed Knudsker	1,5027	1,47
Forpagtet	Kalløkkevej 13 3700 Rønne	26e Nyker	13,6612	11,59
Forpagtet	Karlsgårdsvej 13 3782 Klemensker	83b Klemensker	1,9997	1,7
Forpagtet	Brogårdsvej 12 3700 Rønne	91 Nyker	14,0553	13,23
Forpagtet	Smedegård Hallemarksvej 1 3700 Rønne	13a Nyker	33,1479	23,33
Husdyrgødningsaftale	Frigård Yppernemøllevej 10 3700 Rønne	38a Nyker	74,1174	68,16
Husdyrgødningsaftale	Kirkemarksvej 29 3700 Rønne	80k Nyker	4,7624	3,98
Husdyrgødningsaftale	Brogård Brogårdsvej 33 3700 Rønne	9a Nyker	72,4894	16,20

5.7.1 Harmoniareal

Harmoniarealet er defineret som det nødvendige areal til udspredding af husdyrgødning. For en svineproduktion må der maksimalt udspreddes 1,4 DE/ha.

Harmoniarealet kan sikres gennem ejede og forpagtede arealer samt arealer med husdyrgødningsaftaler. Til harmoniarealet kan medregnes arealer, hvor der er en afgrøde, som har en kvælstofnorm eller et vejledende behov for fosfor og/eller kalium. Der kan kun medregnes arealer, der kan og må udspreddes husdyrgødning på. Til en husdyrproduktion af Kirkelundes størrelse kræves et udspreddingsareal svarende til 263,0 ha. Til den samlede bedrift er der et udspreddingsareal på 263,02 ha til rådighed og således er harmonikravet opfyldt.

5.7.2 Arealkrav

For ejendomme med husdyrhold er der krav om, at der skal være et bestemt areal til rådighed til udbringning af husdyrgødning på bedriften, dette kaldes for arealkrav. Størrelsen af dette fastsættes som en procentdel af det areal, der er nødvendig for at opfylde det miljømæssige harmonikrav. For antal dyreenheder (DE) i intervallet 0-120 DE skal der ejes 25 % og for dyreenheder, der overstiger 120 DE skal der ejes 30 %. Arealkravet gælder på bedriftsniveau. Op til 33 % kan opfyldes ved tinglyste forpagtninger - eller husdyrgødningsaftaler, som sikre at husdyrproducenten til enhver tid kan disponere over arealet til udbringning af gødning mindst 5 år frem i tiden.

Af tabel 6 fremgår arealkravet for produktionen på Kirkelunde.

Tabel 6: Arealkrav

Produktion af dyreenheder (DE)	Arealkrav (ha)	Ejer forhold af areal	Areal til opfyldelse af arealkrav (ha)
368,2	74,66	Ejet	64,60
		Forpagtet	10,06

Det ses således at arealkravet er opfyldt af ejet og forpagtet jordtilliggende.

6 Beskrivelse af produktionens ressourceforbrug

6.1 Energi

Der anvendes energi til opvarmning af stalde, gyllepumpning, belysning og ventilering af staldene samt til opvarmning af stuehuset.

6.1.1 El

Det nuværende elforbrug udgør ca. 187.000 kWh årligt. I forbindelse med udvidelsen af produktionen på Kirkelunde forventes det årlige elforbrug øget med ca. 193.000 kWh det vil sige til 380.000 kWh. El anvendes på ejendommen primært til ventilering og gyllepumpning og kun i begrænset omfang til belysning.

På Kirkelunde er der energibesparende tiltag i form af trinvis tilkobling af ventilatorerne i de nye stalde, hvorved ventilationsafkast kobles ind med fuld ydelse successivt, efterhånden som ventilationsbehovet øges. Ventilatorerne er desuden frekvensstyrede, så ydelsen kan reguleres fra næsten ingen ydelse til fuld ydelse.

Endvidere er ventilationsanlægget tilkoblet en elektronisk styring, som regulerer ventilationen ud fra temperaturen.

På Kirkelunde etableres der gyllekøling i den nyeste drægtigheds- og farestald. Der vil blive indvundet varme i disse stalde, som vil blive anvendt til opvarmning i fare- og klimastald. Dette betyder, at der skal bruges mindre energi til staldopvarmning (træpiller).

6.1.2 Diesel/fyringsolie

Det nuværende dieselolieforbrug udgør ca. 15.100 liter og forventes som følge af udvidelsen at stige til 16.000 liter. På ejendommen er der en olietank på 2500 liter, som er placeret i maskinhuset på fast bund.

6.1.3 Biobrændsel

Opvarmning på ejendommen sker med stokerfyr og træpiller. Der er rumvarme i klimastaldene og gulvvarme i farestalden. Ved nudrift anvendes der 25 tons træpiller om året og efter udvidelsen forventes det, at der skal anvendes ca. 35-40 tons årligt. Forbruget forventes ikke at stige yderligere, idet der i forbindelse med udvidelsen etableres gyllekøling i den nyeste drægtigheds- og farestald og varmen herfra vil kunne genindvindes og udnyttes til opvarmning af fare- og klimastald.

6.2 Vand

Drikkevandet til ejendommens dyrehold udgør det største vandforbrug. Dertil kommer vand, som skal anvendes til vask af stalde m.v. Før udvidelsen anvendes 6.500 m³ og efter udvidelsen er det forventet, at der vil skulle anvendes 10.000 m³. Ejendommen er tilsluttet det offentlige vandforsyningsnet og vandet hentes således herfra.

På Kirkelunde er der gjort vandbesparende tiltag i form af at regnvandet fra tagene på den eksisterende klimastald og sostald opsamles i en beholder og anvendes til påfyldning af sprøjte. Ved dette tiltag reduceres vandforbruget betydeligt. Endvidere er overbrusningsanlægget i stalde styret af samme anlæg, som det der styrer ventilationen, så overbrusningshyppighed og - varighed afpasses løbende til temperaturen.

6.3 Gødning

Afgrødernes behov for næringsstoffer dækkes med husdyrgødning og handelsgødning. Der anvendes gødning i henhold til Plantedirektoratets normer for afgrødernes kvælstofbehov og udnyttelseskravet til kvælstof i husdyrgødningen. Ved planlægning af afgrødernes gødningsbehov tages der desuden hensyn til husdyrgødningens forventede udnyttelse i praksis samt jordens reserver af kvælstof, fosfor og kalium.

6.3.1 Husdyrgødning

Niveauet for tildeling af husdyrgødning til arealerne efter den planlagte udvidelse vil være 1,4 DE/ha i gennemsnit på det totale udspretningsareal. Det tilstræbes, at husdyrgødningen udbringes på tidspunkter, hvor afgrøden er i vækst og hvor den giver læ og skygge, således at ammoniakfordampningen i forbindelse med udspretningen af gyllen minimeres mest muligt og udnyttelsen øges.

6.4 Foder og foderopbevaring

Der anvendes tørfoder i alle so- og poltestalde samt i smågrisestaldene.

Jordtilliggenheden er ikke tilstrækkeligt stort til at dække hele besætningens behov for foder i form af korn efter udvidelsen. Udover eget produceret foder vil der derfor blive behov for indkøb af ekstra korn samt mineraler og proteinfoder i form af fx soja.

Kornet opbevares i to gastætte siloer placeret nord for foderladen. Foder opbevares indendørs i siloer i foderladen, og færdigblandet foder opbevares i siloer indendørs i den østligste ende af den nye klimastald, hvor der også er halmlager. Blandeanlæg og mølteri er placeret i foderladen.

6.5 Såsæd

Forbruget af såsæd er uafhængigt af udvidelsen af svineproduktionen på Kirkelunde, idet mængden alene afhænger af det drevne areals størrelse.

6.6 Kemikalier og pesticider

Forbruget af pesticider vil primært være afhængigt af jordtilliggenheden, idet sædskiftet bibeholdes efter udvidelsen. Der sker ingen ændring af pesticidforbruget pr. arealenhed som følge af udvidelsen. Planteværnsmidler og andre kemikalier opbevares i et aflåst skab i værkstedet.

Af øvrige kemikalier på Kirkelunde anvendes desinfektionsmidler, som anvendes efter vask af staldene (tågedesinfektion). Eftersom staldarealet forøges som følge af udvidelsen vil forbruget af disse kemikalier formentlig stige med samme procent som staldarealet forøges.

7 Flexibilitet

Der ønskes fleksibilitet i produktionen, så afgangsvægten på smågrise kan variere mellem 30 og 34 kg, og afgangsvægten på slagtesvin kan variere mellem 100 og 105 kg.

8 Forventede reststoffer og emission fra anlægget

8.1 Husdyrgødning

I forbindelse med en husdyrproduktion vil der være et afkast af husdyrgødning indeholdende primært kvælstof, fosfor og kalium. Det er specielt kvælstof og fosfor, der kan påvirke det omgivende miljø. I tabel 7 er angivet mængden af husdyrgødning samt dennes indhold af kvælstof og fosfor før og efter udvidelsen.

Tabel 7: Afkast af husdyrgødning – N & P før og efter udvidelsen

Produktion totalt til udspredning eller Biokraft	Husdyrgødning i m ³		Kg N		Kg P	
	Før	Efter	Før	Efter	Før	Efter
Gylle	4998	8385	24007	37516	5026	8638

8.2 Kvælstofudvaskning

8.2.1 Overfladevand – Nitratklasse

Ingen udspretningsarealer tilknyttet produktionen på Kirkelunde er beliggende i nitratfølsomme områder i forhold til overfladevand.

8.2.2. Grundvand – nitratfølsomt område

Ingen udspretningsarealer tilknyttet produktionen på Kirkelunde er beliggende i nitratfølsomme områder i forhold til grundvand.

8.3 Fosfor

Ingen af udspretningsarealerne tilknyttet produktionen på Kirkelunde er beliggende i områder, der afvander til Natura 2000 områder, som er overbelastet med fosfor. Udbringningsarealerne pålægges derfor ingen restriktioner i forhold til fosforbelastning jf. lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

8.4 Ammoniakfordampning

Ved en husdyrproduktion kan der være fordampning af ammoniak fra stalde, husdyrgødningslagre samt ved udspretning af husdyrgødningen. Størrelsen af ammoniakfordampningen er afhængig af produktionens størrelse samt af staldtypen, lagertypen samt tidspunkt og teknik til udbringningen af husdyrgødningen. Ejendommen er ikke beliggende inden for bufferzone I eller II, dvs. at der ikke inden for 1000 meter af Kirkelunde findes naturarealer omfattet af kravet om bufferzoner. En række naturarealer omkring ejendommen og udspretningsarealerne er besigtiget. Beregninger af ammoniakemission er beregnet i det elektroniske ansøgningskema jf. kravet i lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Den samlede ammoniakemission fra anlægget er beregnet til 5052,71 kg N/år og meremissionen fra anlægget er beregnet til 2045,88 kg N/år. Meremissionen af ammoniak beregnes altid, og ved meremissionen forstås den samlede ansøgte emission fra stald og lager fratrukket nudrift emissionen. Kravet om 15 % reduktion på ammoniakudledningen er opfyldt, se afsnit 12.3.

8.5 Lugtemission

Lugtemission stammer fra staldene samt fra husdyrgødningsystemerne inklusiv opbevaringsanlæggene (vedvarende lugtkilder). Desuden forekommer lugtemission ved udbringning af husdyrgødningen (periodiske lugtkilder).

8.5.1 Vedvarende lugtkilder

For de vedvarende lugtkilder beregnes en lugtgeneafstand. Uden for denne lugtgeneafstand må lugtgenerne fra husdyrholdet anses som værende ubetydelige. Lugtgeneafstandene er beregnet ved hjælp af FMK-vejledningen og i henhold til den nye lugtvejledning.

I tabel 8 og 9 er geneafstandene for lugt angivet og beregnet henholdsvis i henhold til FMK-modellen og den nye model til beregning af lugtgeneafstande.

Tabel 8: Geneafstand for lugt – angivet i meter (FMK-model)

	Nuværende produktion	Efter udvidelsen
Geneafstand til boligområde i byzone/sommerhusområde	463	526
Geneafstand til byzone i øvrigt og ”samlet bebyggelse”	260	296
Geneafstand til boliger uden for ”samlet bebyggelse”	146	166

Tabel 9: Geneafstand for lugt – angivet i meter (ny model)

	Nuværende produktion	Efter udvidelsen
Geneafstand til boligområde i byzone/sommerhusområde	290	569,51
Geneafstand til byzone i øvrigt og	268	407,77

For byzone/sommerhusområde, samlet bebyggelse og boliger uden for samlet bebyggelse angiver den nye model den største geneafstand, hvorfor det er denne afstand, der vil være den gældende.

Afstanden til enkelt beboelse uden for samlet bebyggelse er større end 176,66 m fra centrum af kildeområdet, idet der er ca. 230 m fra nabobeboelsen til nærmeste staldhjørne på Kirkelunde, og således er afstanden overholdt jf. tabel 8. De øvrige geneafstande er også overholdt, idet der er ca. 990 m til byzone og der er ingen samlet bebyggelse inden for en afstand af ejendommen, hvor det kan have betydning i forhold til lugt.

8.5.2 Periodiske lugtkilder

Udbringning af husdyrgødning foregår primært om foråret. Der køres husdyrgødning fordelt over ca. 6 uger om året. En del af husdyrgødningen nedfældes eller nedbringes i jorden kort efter udspredning, hvilket minimerer lugtgenerne.

8.6 Støvemission

Der kan forekomme støvemission i forbindelse med valsning af korn. Valsning foregår i foderladen (se bilag 2) og sker med skivemølle, hvilket reducerer støvemissionen i forhold til slaglemølle. Blanding af foderet sker i et lukket system. Støvgener vil derfor primært kunne forekomme i høst, hvor der tilkøres korn til ejendommen.

8.7 Støjkilder

Der skelnes mellem vedvarende og periodiske støjkilder, da vedvarende støjkilder bidrager væsentligt mere til den samlede støjbelastning fra anlægget end de periodiske støjkilder.

8.7.1 Vedvarende støjkilder

Vedvarende støj kan forekomme fra ventilationsanlægget. Støjniveauet er ved det nuværende produktionsanlæg meget lav, idet der er tale om et frekvensstyret ventilationsanlæg. Herved kobles afkastene ind efterhånden, som der er behov for det, hvorfor ikke alle afkast kører hele tiden, og støjgenerne er mindre. Støjniveauet forventes ikke intensiveret væsentligt som følge af udvidelsen. Støj fra foderblandingsanlægget er endvidere begrænset, idet anlægget er placeret indendørs i foderladen – se bilag 2.

8.7.2 Periodiske støjkilder

Støj kan periodisk stamme fra transport til og fra Kirkelunde med foder, husdyrgødning og dyr samt fra gyllepumperne ved den eksisterende forbeholder ved gylletankene og den nye forbeholder øst for sostalden. Gyllepumpen ved forbeholderen kører cirka 1 gang om måneden nogle timer af gangen. Den periodiske støj forventes ikke øget væsentligt i forbindelse med udvidelsen.

8.8 Lys

Der er opsat en projektør ved gavlen på foderladen/klimastalden, som er tændt i høstperioden, når der køres korn til ejendommen. I drægtighedsstalden er der lys 17 timer i døgnet, og lyset slukkes ved midnat.

8.9 Transport

Der kan forekomme transport af forskellig vis i forbindelse med en husdyrproduktion. Der skelnes mellem intern transport på ejendommen og ekstern transport, dvs. transport til eller fra ejendommen. Til- og frakørsel til ejendommen kan foregå via privatvejen og arbejdsvejen, som grænser op til Skolevej.

Arbejdsvejen anvendes til al tung transport, og denne arbejdsvej forsætter rundt om staldbygningerne (på sydsiden) til gylletankene.

8.9.1 Intern transport

I forbindelse med produktionen på Kirkelunde vil der ikke være intern transport, da der ikke flyttes dyr mellem staldbygningerne, og foder transportereres i lukket system fra foderladen til de enkelte staldafsnit.

8.9.2 Ekstern transport

Den eksterne transport består i transport af smågrise fra ejendommen og til smågriseaftagerne, levering af søer til slagteriet og afhentning af døde dyr til DAKA. Desuden sker der transport af foder til ejendommen. Opgørelse af transporter før og efter udvidelsen på Kirkelunde kan ses i tabel 10.

Tabel 10: Transport til og fra ejendommen

Type transport	Før udvidelsen	Efter udvidelsen	Ændring
Afhentning af søer til slagteriet	26	26	0
Afhentning af smågrise	52	52	0
Afhentning af døde dyr til DAKA	52	104	52
Transporter af soja	6	6	0
Transporter af mineraler	6	6	0
Gylle (antal læs ved 26 t vogn)	190	320	130

Korn til ejendommen køres hjem i nogle uger i høstperioden. Antal transporter vil ligeledes komme til at stige i forbindelse med udvidelsen, idet der bliver et større forbrug af korn som foder. Disse transporter fremgår ikke af tabel 10, idet det antallet af læs varierer med vognstørrelse og udbytte som høstes på ejendommens jordtilliggende.

8.10 Fluer og skadedyr

Der holdes opryddet omkring bedriften og bygningerne vedligeholdes, således at rotter ikke sikres optimale leveforhold. Der opretholdes desuden en god staldhygiejne og god gødningshåndtering. Der er endvidere en serviceaftale med Mortalin om bekæmpelse af rotter på ejendommen.

Fluegener forebygges ved god staldhygiejne, hvor gødnings- og foderrester fjernes løbende. Som supplement foretages en aktiv bekæmpelse i form af biologisk fluebekæmpelse med rovfluer.

8.11 Spildevand

Der forekommer spildevand fra vask af staldene (ca. 1000 m³) og fra vask af redskaber og maskiner (ca. 30 m³). Til vask af marksprøjten anvendes opsamlet regnvand fra staldtag (ca. 20 m³). I forbindelse med toilet og badeforhold i driftsbygningerne er der et anslået forbrug på ca. 20 m³. Vaskevand fra stalde ledes til gyllebeholder.

Marksprøjten vaskes i marken, mens andre maskiner/redskaber vaskes på eksisterende vaskeplads, og vaskevandet herfra udledes til dræn. Der vaskes ikke redskaber med gødningsrester på denne vaskeplads (husdyrgødning udbringes af maskinstation). Spildevandet fra toilet og badeforholdene i driftsbygningerne ledes til stuehusets septiktank, som er placeret ved stuehusets østgavl.

8.12 Affald

Der er på ejendommen opstillet en container på 1000 l til brandbart affald (ISAG-kode 19.00). Denne afhentes og tømmes ved behov (pt. er det ugentligt). Kanyler og eventuelle medicinrester (ISAG-kode 05.13) opbevares og indsamles/afhentes ved behov af BOFA. Jern (ISAG-kode 56.20) afleveres til Bornholms Produkthandel.

8.12.1 Olie- og kemikalieaffald

Olieaffald (ISAG-kode 06.00) opbevares i tromler på fast gulv i maskinhus og værksted. Olie- og kemikalieaffald (EAK-kode 02 01 09) bortskaffes til BOFA.

8.12.2 Animalsk affald

Mindre døde dyr opbevares i kølecontainer indtil afhentning. Døde dyr afhentes af DAKA fra afhentningsstedet ved enden af egen arbejdsvej. På afhentningsstedet opbevares dyrene på et underlag (spalter), så de er løftet fra jorden, og de overdækkes med en kadaverkappe. Der er skyggende vegetation omkring dem.

9 Risici

Væsentligst forureningsmæssige risici ved produktionen er overløb og spild af gylle ved gylletanke samt brud på gylletanke. Der er ingen stationære pumper ved gylletankene. Maskinstation søger for afhentning og udkørsel af gylle og har selv pumper med. Idet der ikke er nogen pumper ved gylletankene, er der således heller ikke risiko for, at der ved en fejl kan blive tændt for pumpen.

Endvidere forefindes der halmballer (minibigballe) på ejendommen, som kan anvendes til at opdæmme gyllen, hvis der skulle ske overløb.

I forhold til risici og driftsuheld er der udarbejdet en beredskabsplan for Kirkelunde, der beskriver procedurer i forbindelse med uheld. Beredskabsplanen eftersendes til Teknik & Miljø senest én måned efter miljøgodkendelsen er meddelt.

10 Egenkontrol

Der føres logbog over flydelaget på den eksisterende gyllebeholder. Der er 10 års beholderkontrol. Bedriften er med i en månedlig produktionskontrol, hvor foderforbruget, tilvæksten og fodereffektiviteten registreres.

Bedriften er med i Code of Practice, hvor dokumentationskravet er at der på bedriften skal opbevares:

- Sprøjtejournal
- Tilbageholdelsessedler og optegnelser over anvendelse af lægemidler
- Salmonellaresultater og- månedsopgørelse fra slagteri (zoonoseregisteret)
- Breve med analyseresultater af foder eller husdyrsygdomme, som kan have betydning for fødevarer sikkerheden
- Eventuelle breve fra Fødevareregionen vedr. offentligt tilsyn
- Kommunens eller private firmaers dokumentation for skadedyrsbekæmpelse

Desuden kan der i løbet af få dage fremskaffes_

- Fakturaer på køb og salg af foder
- Oplysninger om sundhedsanmærkninger fra slagteri

11 Husdyrbrugets ophør

Såfremt svineproduktionen på ejendommen indstilles vil stalde- og foderanlæg blive rengjort, således at der ikke skabes optimale forhold for skadedyr. Desuden vedligeholdes driftsbygninger således at disse ikke forfalder, eller alternativt vil driftsbygningerne blive fjernet.

Vurderinger

12 Vurdering af produktions miljøpåvirkning

12.1 Kvælstofpåvirkning

Produktionen på Kirkelunde påvirker miljøet med kvælstof fra husdyrgødningen. Teknik & Miljø har vurderet om påvirkningen har negativ effekt på grundvandet, vandløb og søer. Vurderingen er foretaget på baggrund af beregninger udført i det lovbefalede elektroniske ansøgningskema om miljøgodkendelse jf. Lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. I relation til vandløb og søer, er der endvidere foretaget en vurdering ud fra kendskab til afstrømningsforhold til recipienterne samt dræning af arealerne. I den forbindelse er søer i tilknytning til udspretningsarealerne besigtiget.

12.1.1 Overfladevand

Jævnfør afsnittet om kvælstofudvaskning ligger ingen af bedriftens udspretningsarealer i områder der er klassificeret i forhold til overfladevand. Idet ingen udspretningsarealer afvander til sårbare områder i Natura 2000-områder, stilles der ikke krav udover de generelle regler.

12.1.2 Grundvand

I forhold til grundvand er det undersøgt om udspretningsarealerne er beliggende i nitratfølsomme indvindingsområder og/eller om der er udarbejdet en indsatsplan i forhold til vandindvinding. Ingen af udspretningsarealer tilhørende produktionen på Kirkelunde er beliggende i nitratfølsomme områder eller i områder, hvor der er forefindes en indsatsplan for vandindvinding.

Arealerne er imidlertid beliggende i drikkevandsområder og områder med særlig drikkevandsinteresse. Vandkvalitetskravet for drikkevand er et nitratindhold på højst 50 mg nitrat/l. Efter vandet har forladt rodzonen foregår en nitratreduktion ved passage gennem jordprofilen. Det er Teknik & Miljø's vurdering, at den nitratreduktion sikrer, at koncentrationen af nitrat i det vand, der når grundvandet ikke overstiger 50 mg nitrat/l.

12.1.3 Vandløb og søer

Vandløb og søer påvirkes hovedsageligt af udvaskning samt direkte afstrømning til recipienterne. Søer og vandhuller er særligt følsomme overfor tilførsel af fosfor, men visse kær- og mosetyper i tilknytning til søer og vandhuller kan også være følsomme overfor kvælstoftilførsel enten via vandmiljøet eller fra luften. Den atmosfæriske påvirkning er dog så begrænset i forhold til området små søer, at der kan ses bort fra denne.

Der er besigtiget 10 vandhuller og søer, der ligger i nærheden af Kirkelunde eller i tilknytning til udspretningsarealerne.

For alle vandhuller og søer i og ved udspretningsarealerne gælder, at de i forvejen er næringsrige og for hovedpartens vedkommende med et begrænset naturindhold, der er præget af denne næringsberigelse. På baggrund af besigtigelserne er Teknik & Miljø vurdering at ingen af de besigtigede vandhuller, søer eller moser påvirkes væsentligt af den planlagte udvidelse på Kirkelunde.

Teknik & Miljø vurderer, at de berørte vandløbssystemer ikke vil blive påvirket af udvidelsen på Kirkelunde. Bortset fra den direkte tilledning fra dræn er åstrækningerne beskyttet mod påvirkning fra næringsrigt vand fra udspretningsarealerne, da overfladisk afstrømning vil blive tilbageholdt af bræmmer. Generelt er de bornholmske vandløb meget robuste overfor påvirkning af kvælstof.

12.2 Fosforudledning

Husdyrgødning indeholder fosfor. Ved udbringning af husdyrgødning tilføres markerne fosfor, som er et vigtigt plantenæringsstof, og ved høst fjernes der fosfor med afgrøderne. Tilføres der husdyrgødning efter de gældende harmoniregler, vil der typisk blive tilført mere fosfor, end der fraføres med afgrøderne. I henhold til beregningerne udført i det elektroniske ansøgningsskema vil den total mængde fosfor i husdyrgødningen udgøre 8638 kg P efter udvidelsen, hvilket vil svare til ca. 32 kg P/ha i gennemsnit. Afgrødernes forventede fosforoptyagelse er ca. 25 kg P/ha afhængig af afgrøde og udbytte. Dette betyder, at fraførelsen vil være større end tilførelsen, men idet recipienterne i forhold til tab af fosfor ligger godt beskyttet er Teknik & Miljø vurdering at risikoen for fosfortab er minimal.

Endvidere skal nævnes, at ingen af udspretningsarealerne til Kirkelunde er beliggende i områder, der afvander til områder i Natura 2000 områder, som er overbelastede med fosfor. Derfor er der i henhold til Lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. til husdyrbrug ingen restriktioner i forhold til fosforbelastning på udspretningsarealerne.

12.3 Ammoniakdeposition til naturarealer

Kvælstof, der deponeres fra luften, er det begrænsende næringsstof for mange sårbare økosystemer, og i disse økosystemer kan der forventes væsentlige ændringer som følge af ekstra tilførsel af kvælstof. Husdyrproduktioner kan give anledning til udslip af ammoniak og derfor påvirke særligt næringsfattige naturtyper i det åbne land. Ammoniakfordampningen pr. dyreenhed kan variere betydeligt fra den ene produktion til den anden afhængig af dyreart, fodring, staldindretning, udbringningsmetode, renholdelse m.v. Ved etablering, udvidelse og ændring af husdyrbrug skal de øgede ammoniaktab fra stald og lager reduceres med 15 % i forhold til et fastsat referencestaldsystem i 2007. Kravet om reduceret ammoniakemission gælder for udvidelser samt stalde, der renoveres, men kan gennemføres som et krav til reduktion af ammoniaktabet for både det eksisterende og det nye anlæg. Udegående dyr friholdes dog for reduktionskrav i den periode, de er udegående. For malkekøer og det tilhørende opdræt reduceres reduktionskravet derfor forholdsmæssigt.

I henhold til beskyttelse af naturområder er der udlagt bufferzoner (bufferzone I) på 300 meter om særligt ammoniakfølsomme naturområder. Inden for denne beskyttelseszone og inden for selve området kan husdyrbrug ikke udvides eller ændres, hvis udvidelsen medføre en forøget udledning af ammoniak til disse naturområder.

I en yderligere zone i en afstand fra 300-1000 meter om nedenfor nævnte områder (bufferzone II) må en udvidelse maksimalt give anledning til en merbelastning på 0,7 kg N pr. ha. Såfremt der er to eller flere ejendomme med over 75 dyreenheder i zonen og inden for en afstand af 1 km, må merbelastningen maksimalt udgøre hhv. 0,5 og 0,3 kg N pr. ha.

De særlige naturområder, som er omfattet af krav om bufferzone jf. § 7 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er:

- 1) Højmose
- 2) Lobeliesø
- 3) Hede større end 10 ha, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og beliggende uden for internationale naturbeskyttelsesområder.
- 4) Overdrev større en 2,5 ha, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og beliggende uden for internationale naturbeskyttelsesområder.
- 5) Hede, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder.
- 6) Overdrev, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder
- 7) Ammoniakfølsomme søer, herunder kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger og brunvandede søer og vandhuller, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder

Det skal nævnes, at ingen naturområder i nærheden af Kirkelunde er omfattet af kravet om bufferzone. Der er dog besigtiget 13 tørre naturlokaliteter, hvor det ud fra nærhed til stald og lager er vurderet, at der kan forekomme en påvirkning som følge af produktionen på Kirkelunde. Besigtigelserne er foretaget i juni-juli 2006 og der er i forbindelse med disse besigtigelser ikke fundet nogen følsomme lokaliteter, som falder inden for de 7 kategorier nævnt ovenfor. Endvidere vurderes ingen af naturområderne beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3 at blive påvirket væsentligt i negativ retning af den planlagte udvidelse på Kirkelunde.

12.4 Pesticidpåvirkning

Påvirkning med pesticider kan ske gennem nedvaskning fra det dyrkede areal samt ved punktkildeforurening i forbindelse med påfyldning og rengøring af marksprøjten. Endvidere kan der ske forurening af vandløb og søer, hvis der ikke udvises påpasselighed med vinddrift. Påfyldning og vask af marksprøjte foregår i marken, hvorfor risikoen for punktkildeforurening er minimal.

12.5 Påvirkning af bilag IV arter

Nærmeste lokalitet, hvor der er registreringer om bilag IV arter, er en mindre sø cirka 1,3 km øst for udspretningsarealet ved Bregneshavevej og ca. 3,1 km nordøst for Kirkelunde. Arten, der er observeret på denne lokalitet, er løvfrø. Søen ligger så langt fra udspretningsarealet, at den omtalte sø ikke bliver påvirket af afstrømning fra arealer tilknyttet produktionen på Kirkelunde, og det atmosfæriske kvælstofbidrag fra Kirkelunde vil være så ubetydeligt, at det ikke vil kunne medføre en ændring i søens tilstand. Teknik & Miljø vurderer derfor, at Bilag IV arten og den levested ikke trues af den forestående udvidelse på Kirkelunde.

13 Vurdering af ressourceforbrug og affaldshåndtering

Teknik & Miljø har på baggrund af oplysningerne i afsnit / "Beskrivelse af produktionens ressourceforbrug" vurderet, at der i forbindelse med driften på Kirkelunde er gjort tiltag, som vil sikre, at anvendelse af energi, næringsstoffer, vand og pesticider minimeres mest muligt, således at tabene til omgivelserne bliver så minimale som mulige, samtidig med at produktionen kan foregå på et rentabelt niveau. I relation til energiforbruget vurderes det, at idet der etableres gyllekøling i drægtigheds- og farestald vil træpilleforbruget ikke stige.

Med hensyn til affaldshåndtering vurderes det at følges vilkårene 2.13.5 til 2.13.15 i denne miljøgodkendelse vil driften af Kirkelunde ikke medføre affaldsgener.

For så vidt angår spildevand fra Kirkelunde er der taget hånd om dette og det vurderes, at spildevandet håndteres fornuftigt og i henhold til gældende lovgivning på området. Se afsnit 8.11 – Spildevand.

14 Vurdering af lugt-, støv-, støj-, flue-, transport- og lysgener

Den primære kilde til lugt fra dyrehold er staldventilation. Der foreligger kun systematiske og anvendelige oplysninger til anvendelse i sagsbehandling om lugtemissionen fra staldanlæg. Lugtgener fra opbevaringsanlæg og lugtgener ved udbringning indgår således ikke i lugtberegningerne og reguleres derfor ved hjælp af generelle regler, herunder husdyrgødningsbekendtgørelsens afstandskrav til placering af stalde og anlæg til opbevaring af husdyrgødning.

Lugtgenestandarderne med udgangspunkt i den nuværende og kommende produktion på Kirkelunde er beregnet både i henhold til FMK-vejledningen og i henhold til den nye lugtvejledning.

Lugtgeneberegningerne viser, at lugtgenekriterierne ifølge Lov 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er overholdt både i forhold til boliger i byzone, boliger i samlet bebyggelse og for enkeltbeboelse i landzone.

Det er Teknik & Miljø vurdering, at udvidelsen af dyreholdet på Kirkelunde ikke vil betyde større gener for naboer i området omkring Kirkelunde – nærmeste nabobeboelse, som ikke er ejet af ansøger, er beliggende cirka 280 meter nordvest for Kirkelunde.

Samlet set vurderes der ikke at være kumulative effekter i relation til lugtgener i området omkring Kirkelunde, idet der er forholdsvis langt til naboejendomme med et væsentligt husdyrhold.

Derfor vurderer Teknik & Miljø, at de nærmeste naboer ikke vil blive udsat for lugtgener, som overstiger et acceptabelt niveau.

Det skal dog nævnes, at der kan forekomme kortvarige perioder med lugtgener i forbindelse med udspreddning af husdyrgødning, men generne i forbindelse med dette vurderes ikke at blive øget væsentligt som følge af udvidelsen på Kirkelunde.

Med hensyn til støv- og støjgener er Teknik & Miljø vurdering, at idet der er så langt til omboende vil disse ikke udsættes for væsentlige gener, idet støvgener i forbindelse med produktionen ofte kun vil forekomme ved kørsel omkring ejendommens bygninger i tørre perioder, og det vurderes således generelt at støvudvikling kun vil give anledning til meget lokal støvudvikling. Samlet vurderer Teknik & Miljø, at der ikke vil være væsentligt øgede støvgener som følge af udvidelsen.

Der er næsten ingen støv fra ventilationsanlægget, idet der i alle staldafsnit anvendes frekvensstyrede motorer.

Der vil kunne forekomme støj fra ekstern og intern transport. Trafikken til og fra Kirkelunde går dog ad egen arbejdsvej og der ligger ingen naboer i umiddelbar nærhed af denne vej.

Teknik & Miljø vurderer på baggrund af ovenstående, at der ikke vil være uacceptable støjgener for omkringboende forbundet med udvidelsen.

Det er Teknik & Miljø vurdering, at der på tilfredsstillende vis er redegjort for, hvorledes fluer og andre skadedyr vil blive bekæmpet, således at gener heraf undgås. Endvidere er det Teknik & Miljø vurdering, at følges vilkårene 2.9.1 og 2.9.2 i denne miljøgodkendelse burde der ikke opstå fluegener og rotteproblemer.

Teknik & Miljø vurderer, at anvendelse af lys i stalde og udenfor bygningerne på Kirkelunde ikke vil medføre lysgener for omboende naboer, idet der er langt til disse.

15 Vurdering af anvendelse af bedste tilgængelige teknik

Bedst Tilgængelige Teknik – BAT (Best Available Technique) – er en fællesbetegnelse for teknik, som kan begrænse emission af ammoniak, lugt, drivhusgasser eller begrænse energiforbruget. Anvendelse af teknikker, der er beskrevet i BAT-byggeblade, sikre at der er foretaget en vurdering af teknikkenes virkninger på miljøet, og teknikken kan anvendes på økonomisk mulige vilkår under danske produktionsforhold. I vurderingen er der samtidigt taget hensyn til eventuelle fordele og ulemper om lugt, arbejdsmiljø, dyrevelfærd m.v. Der er nedsat en følgegruppe under Skov- og Naturstyrelsen, som skal foretage denne vurdering. En beskrevet teknik, der lever op til alle ovenstående krav, har fået betegnelsen BAT. Er teknikken forbundet med store omkostninger, eller er reduktionen i ammoniakfordampningen minimal, har teknikken fået betegnelsen BAT-kandidat.

På Kirkelunde anvendes der blandt andet BAT-teknologi i forbindelse med opfyldelse af kravet om 15 % reduktion på udvidelsen/ændringen i forhold til bedste staldsystem. Kravet om 15 % reduktion er overholdt, idet der er opnået en reduktion i ammoniakfordampningen på grund af, at der i de nyste drægtigheds- og farestald etableres gyllekøling. På Kirkelunde er der desuden investeret i energibesparende tiltag som ventilation med frekvensstyrede udsugningsenheder, hvormed der fås en besparelse i energiforbruget på ca. 50 % i forhold til traditionelle spændingsstyrede udsugninger.

Teknik & Miljø vurderer, at disse tiltag opfylder kravet om, at der skal anvendes miljøvenlige teknologier på ejendommen.

16 Vurdering af hensynet til de landskabelige værdier

Kirkelunde er i henhold til Regionkommuneplan 2005 placeret i landzone og i et område, som er udpeget som særligt værdifuldt landbrugsområde. Ejendommen fremtræder som en samlet enhed i landskabet, idet alle bygninger er opført i tilknytning til den eksisterende 4-længet gård og således udgør ejendommens bebyggelses- og færdselsarealer en hensigtsmæssig helhed.

Landskabeligt er Kirkelunde placeret tilbage trukket fra offentlig vej – den oprindelige del af ejendommen er placeret for enden af en cirka 140 meter lang privat vej og de nye driftsbygninger ligger for enden af en ca. 100 meter lang arbejdsvej. Stuehuset er placeret mod nord og omgivet af gårdens have.

Driftsbygningerne er placeret mod syd, og nord for disse er ejendommens opbevaringsanlæg til husdyrgødning placeret. Hovedparten af Kirkelunde er synlig fra Brogårdsvej, men den nye klimastald, der opføres i forbindelse med den ansøgte udvidelse placeres og sammenbygges med den eksisterende klimastald, og vil således ikke være synlig fra Brogårdsvej, som er den nærmeste store vej. Set fra Yppernemøllevej vil den nye klimastald ikke være mere dominerende end den eksisterende klimastald, idet forlæggelsen opføres i samme materialer og facon, som den eksisterende klimastald. Endvidere ligger Kirkelunde lavt i terrænet i forhold til Yppernemøllevej, og da der ses henover Kirkelunde fra Yppernemøllevej, er det på trods af bygningsudvidelsen på Kirkelunde muligt at se det markante landskab øst for ejendommen. Teknik & Miljø vurderer samlet, at den ansøgte placering af den nye klimastald på Kirkelunde vil falde naturligt ind i den eksisterende bygningsmasse på Kirkelunde og ikke blive et dominerende element i landskabet.

17 Vurdering af tiltag ved ophør af husdyrbruget

I forbindelse med et eventuelt ophør af husdyrproduktionen vil samtlige produktionsbygninger tilhørende svineproduktionen blive rengjort, vedligeholdt eller nedrevet. Ejendommens øvrige bygninger vil blive vedligeholdt, således at ejendommen ikke vil fremtræde misligholdt. Teknik & Miljø vurderer, at disse tiltag er tilstrækkelige til at undgå forureningsfare og til at sikre, at ejendommen ikke vil blive et attraktivt

levested for eksempelvis rotter. Endvidere vurderes det, at disse tiltag vil sikre, at ejendommen ikke kommer til at fremstå som et øde og forladt element i landskabet.

18 Vurdering af alternativer til beskrevet produktionsudvidelse

18.1 Alternative løsninger

Et alternativ til den valgte placering af bygningerne på Kirkelunde kunne være at etablere det ansøgte dyrehold på en anden ejendom. Ansøger ejer imidlertid ikke andre ejendomme med bygningsæt og dyrehold på, hvorfor det er eneste mulighed at udvide på Kirkelunde. Selvom ansøger havde ejet en ejendom med bygningsæt havde det været mest hensigtsmæssigt at udvide på Kirkelunde for at undgå, at dyrene skulle transporteres mellem ejendommene, og så kan de eksisterende foderfaciliteter mm. til dyrene udnyttes. Skulle udvidelsen placeres på en anden ejendom, ville dette kræve mere byggeri, idet der her udover stald og lager, skulle opføres foderopbevarings- og håndteringsanlæg.

Det er Teknik & Miljø vurdering, at selvom det beskrevne alternativ havde været muligt, ville dette ikke have påvirket miljøet mindre end det ansøgte.

18.2. 0-alternativ

0-alternativet skal belyse de miljømæssige og socioøkonomiske konsekvenser der er, hvis den ansøgte produktionsudvidelse ikke gennemføres.

Udgangspunktet er at skabe en rentabel produktion på bedriften. 0-alternativet er at opretholde produktionen på det nuværende produktionsniveau. Det vil sige en bibeholdelse af den tilladte produktion på Kirkelunde og eftersom der er opnået godkendelse til 790 søer, men kun 9000 smågrise, vil 0-alternativet have den konsekvens, at der ikke vil være plads til hele produktionen af smågrise fra det større antal søer. Der vil således ikke være sammenhæng i produktionen.

Miljømæssigt vil 0-alternativet betyde, at miljøpåvirkningen i nærområdet omkring Kirkelunde ikke øges yderligere.

Det er Teknik & Miljø vurdering, at den øgede miljøpåvirkning, der kommer som følge af udvidelsen på Kirkelunde ikke påvirker lokalområdet i negativ retning, se nærværende godkendelse.

Med hensyn til nabogener set i forhold til 0-alternativet kontra udvidelsen på Kirkelunde, er det Teknik & Miljø vurdering, at udvidelsen på Kirkelunde ikke vil betyde væsentlig større gener for naboerne omkring Kirkelunde end ved den nuværende produktion – jf. afsnit 14 om lugt-, støj- og fluegener samt lysforhold.

Det er Teknik & Miljø vurdering af de socioøkonomiske konsekvenser, at 0-alternativet, dvs. fastholdelse af et konstant produktionsniveau på Kirkelunde, ville være en begyndende afvikling af produktionen. Samfundsmæssigt vil 0-alternativet derfor kunne betyde færre arbejdspladser dels på slagteriet, idet de slagtesvineproducenter som modtager smågrise fra Kirkelunde, vil stå uden leverandør, men også i de mindre lokale virksomheder (vognmænd, foderstoffer m.m.), og som følge af dette må det kunne forventes at samfundets indkomstdannelse mindskes.

19 Afværgeforanstaltninger

19.1 Tekniske foranstaltninger

Der vil i den nyeste drægtigheds- og farestald blive etableret gyllekøling, hvilket mindsker ammoniakfordampningen. Muligvis kan der også opnås en reduktion i lugtudledningen, idet gyllen nedkøles, men der forlægger ikke resultater, som viser en signifikant forskel.

19.2 Beplantninger

Der vil blive etableret beplantning omkring de nye stalde og gyllebeholdere (se bilag 2). Nord for have og gylletanke er der allerede i dag en beplantning. Den nye beplantning vil bestå af 3-4 rækker med forskellige hjemmehørende løvtræsarter og buske.

20 Samlet konkluderende vurdering

Der er foretaget beregninger af ammoniakfordampningen og ammoniakdepositionen til omkringliggende naturarealer. Anlægget ved Kirkelunde er beliggende mere end 1000 m fra naturområder, der er beskyttet i form af bufferzoner. Dog er de nærliggende naturområder besigtigede og forøgelsen i ammoniakdepositionen som følge af besætningsudvidelsen vurderes ikke at påvirke naturtilstanden væsentligt. Desuden vurderes vandmiljøet ikke at blive påvirket væsentligt af næringsbelastning fra overfladisk afstrømning.

Kravet til 15 % reduktion af ammoniakfordampningen på udvidelsen i henhold til Lov nr. 1572 af 20. december 2006 er opfyldt, idet der er opnået reduktion i ammoniakfordampningen ved, at slagtesvin og polte går på delvist spaltegulv med mere end 50 % fast gulv, og ved at der installeres gyllekøling i den nyeste drægtigheds- og farestald.

Landskabeligt vurderes der ikke at ske dominerende ændringer omkring Kirkelunde, idet den nye klimastald opføres i forlængelse af den eksisterende klimastald. Desuden bliver der plantet omkring driftsbygningerne og gylletankene, således at disse på sigt vil blive skjult af beplantningen. Produktionsbygningerne ligger endvidere samlet og den nye klimastald knytter sig til den oprindelige ejendom, således at bebyggelsesarealerne og ejendommens færdselsarealer udgør en samlet enhed.

Med hensyn til nabogener er det Teknik & Miljø's vurdering, at udvidelsen ikke vil betyde større gener for naboerne omkring Kirkelunde end ved den nuværende produktion. Endvidere er der beskrevet og stillet vilkår, som sikrer, at de nødvendige foranstaltninger træffes ved ophør af driften på ejendommen, således at forureningsfare undgås.

Ses der på projektets kortsigtede såvel som langsigtede virkninger på miljøet vurderes disse ikke at være af væsentlig betydning. Teknik & Miljø har vurderet, at den øgede ammoniakemission fra Kirkelunde ikke vil have en negativ indvirkning på naturområderne, hverken på kort- eller langsiget.

Med hensyn til uspredningsarealernes placering ligger ingen arealer i nitratfølsomme områder i forhold til overfladevand og vandindvinding, og ej heller i fosforbelastede områder.

21 Generelle forhold

21.1 Tidligere offentliggørelser

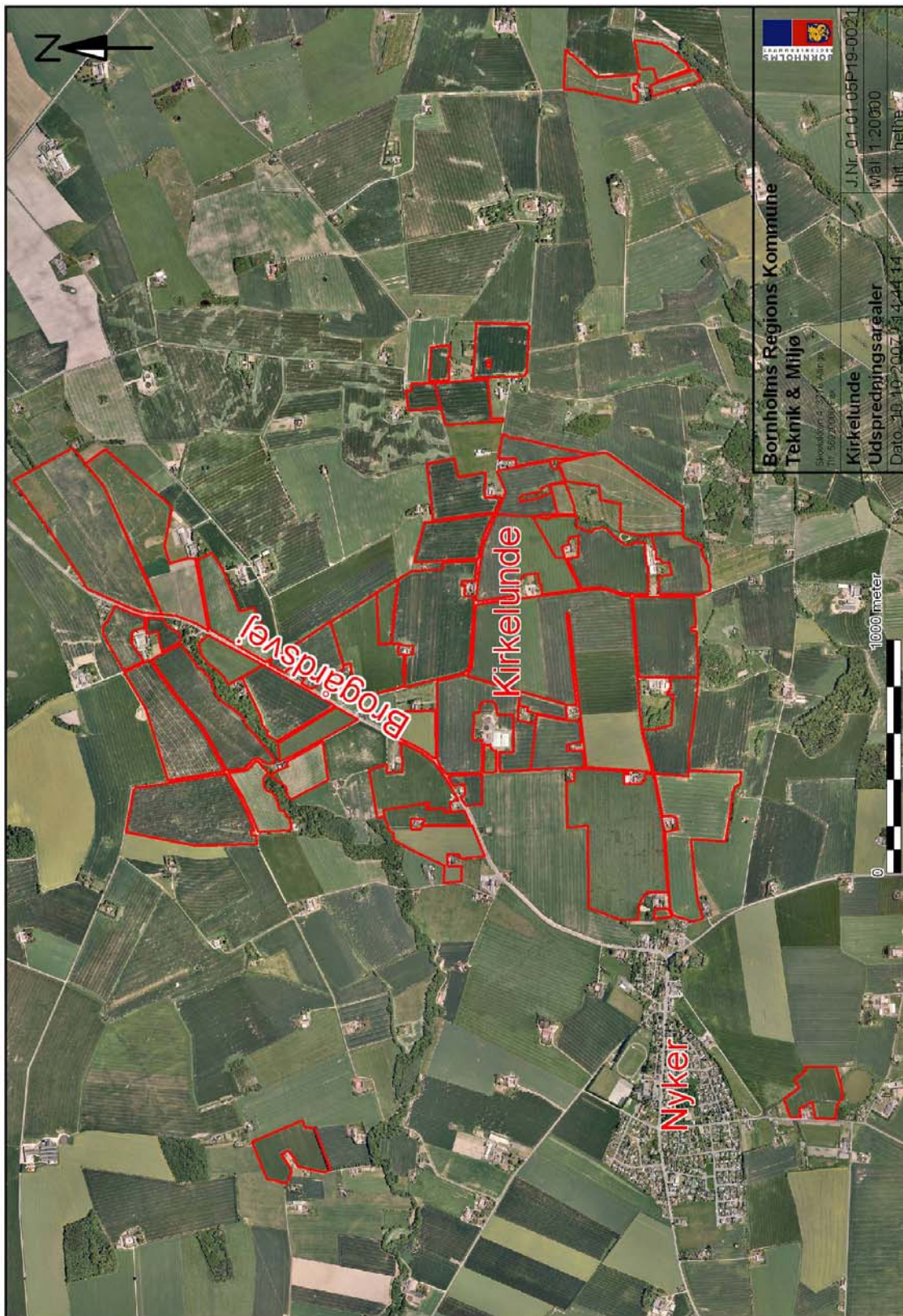
Bornholms Regionskommune offentliggjorde i perioden 24. juni til 24. juli 2006 ”Debat om udvidelse af svineproduktionen på Kirkelunde, Nyker”. Regionskommunen modtog 1 skriftligt debatindlæg som følge af offentliggørelsen. Resumé af dette indlæg og kommentar hertil er gengivet i Bilag 3.

I perioden 10. november til 27. september 2007 forløb den anden offentlige høringsperiode og i forbindelse hermed modtog Regionskommunen ingen henvendelser.

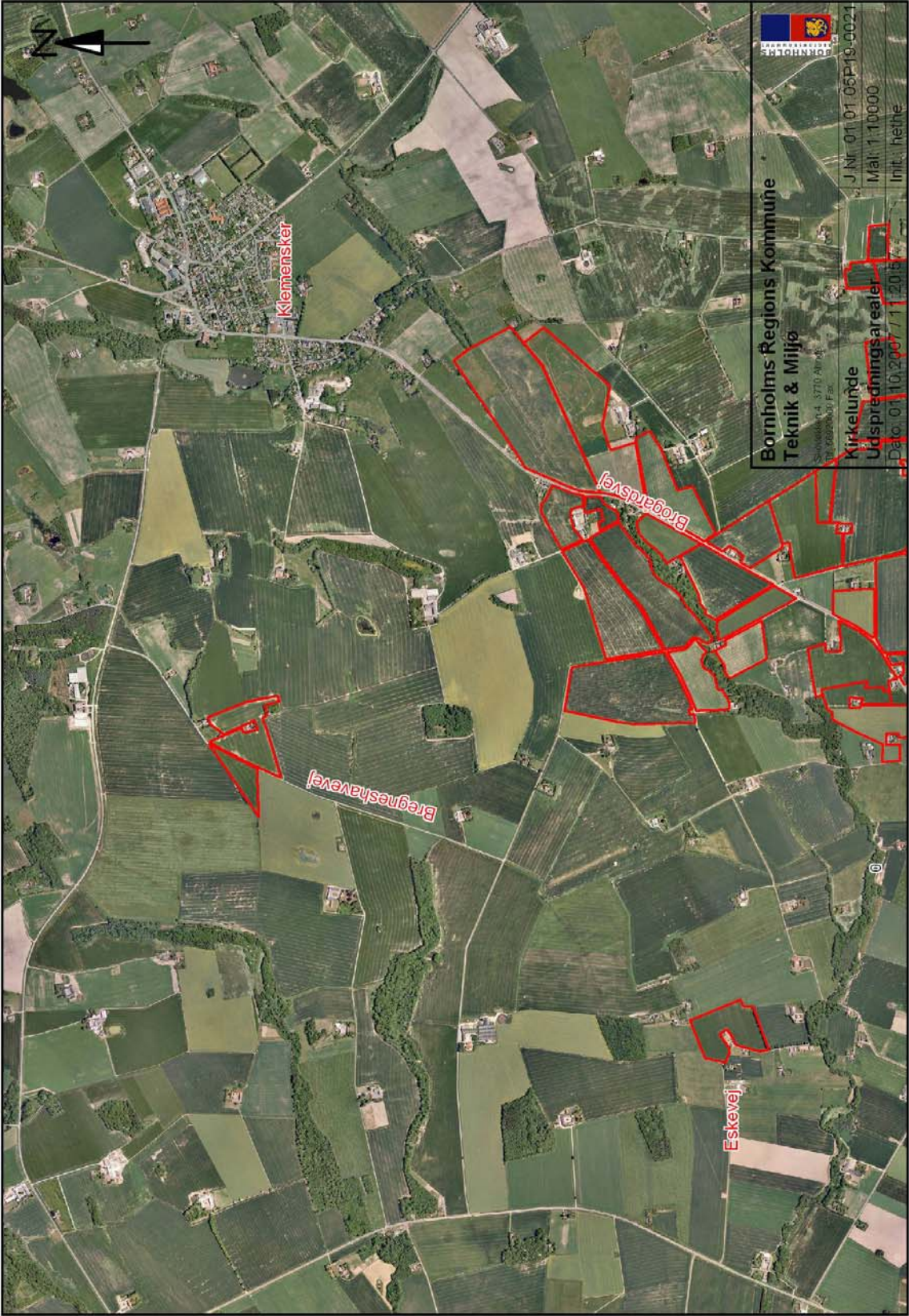
21.2 Klagevejledning

Regionskommunens afgørelse kan påklages til Miljøklagenævnet af enhver med retlig interesse i sagen. Evt. klage skal være skriftlig og indsendes til Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø, Skovløkken 4, 3770 Allinge. Herfra videresendes klagen til Miljøklagenævnet, der vil behandle klagen. Klagefristen er 4 uger fra 9. februar 2008, hvor afgørelsen annonceres i Bornholms Tidende. Klagefristen udløber dermed 10. marts 2008.

Bilag 1 – Udspretningsarealer til Kirkelunde

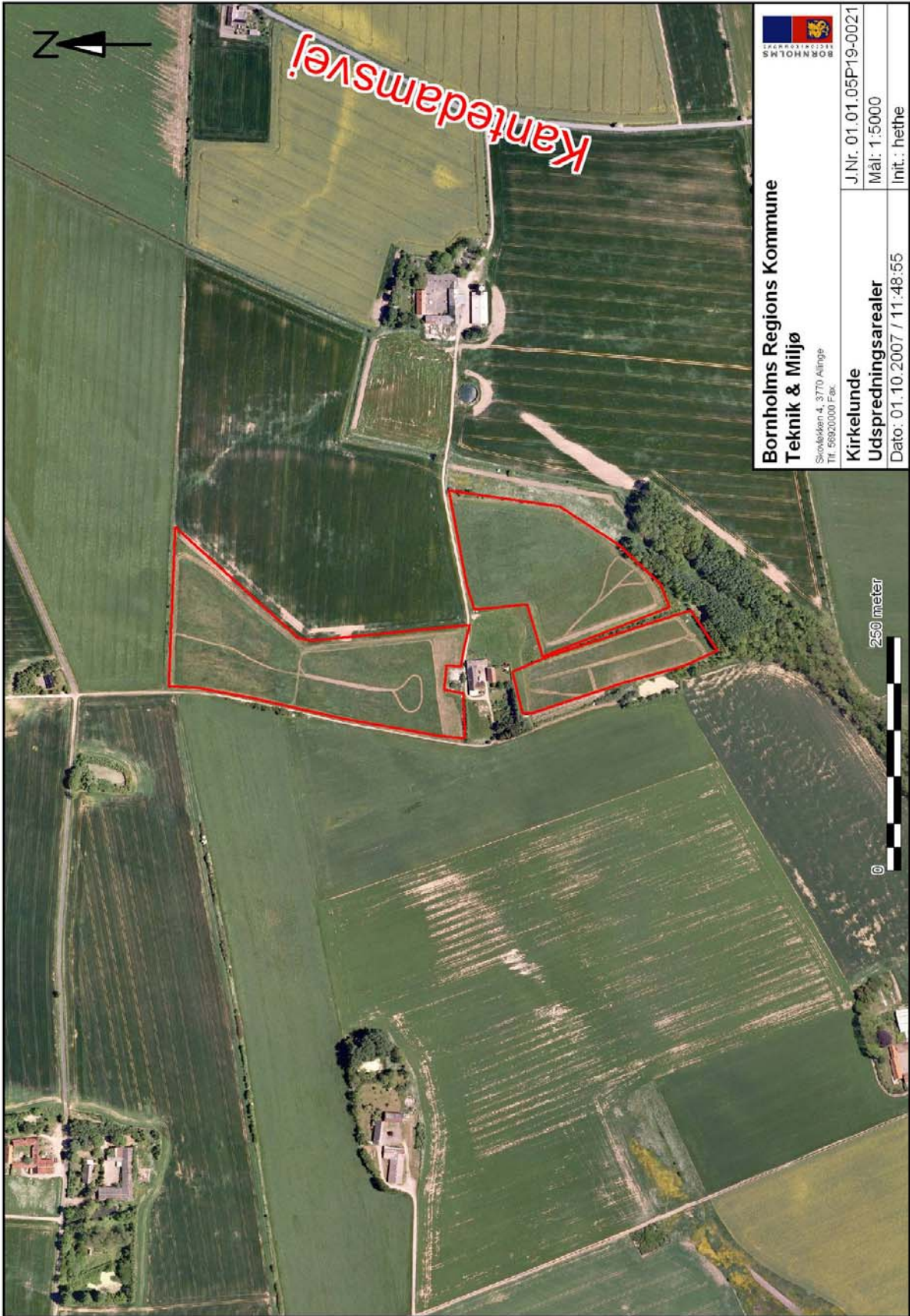

Bornholms Regions Kommune
Teknik & Miljø

Skovhøjen 4, 3770 Allinge
 Tlf. 56920000 Fax.

J.Nr. 01.01.05P19-0021

Mål: 1:5000

Init.: hette

Kirkelunde
Udspretningsarealer

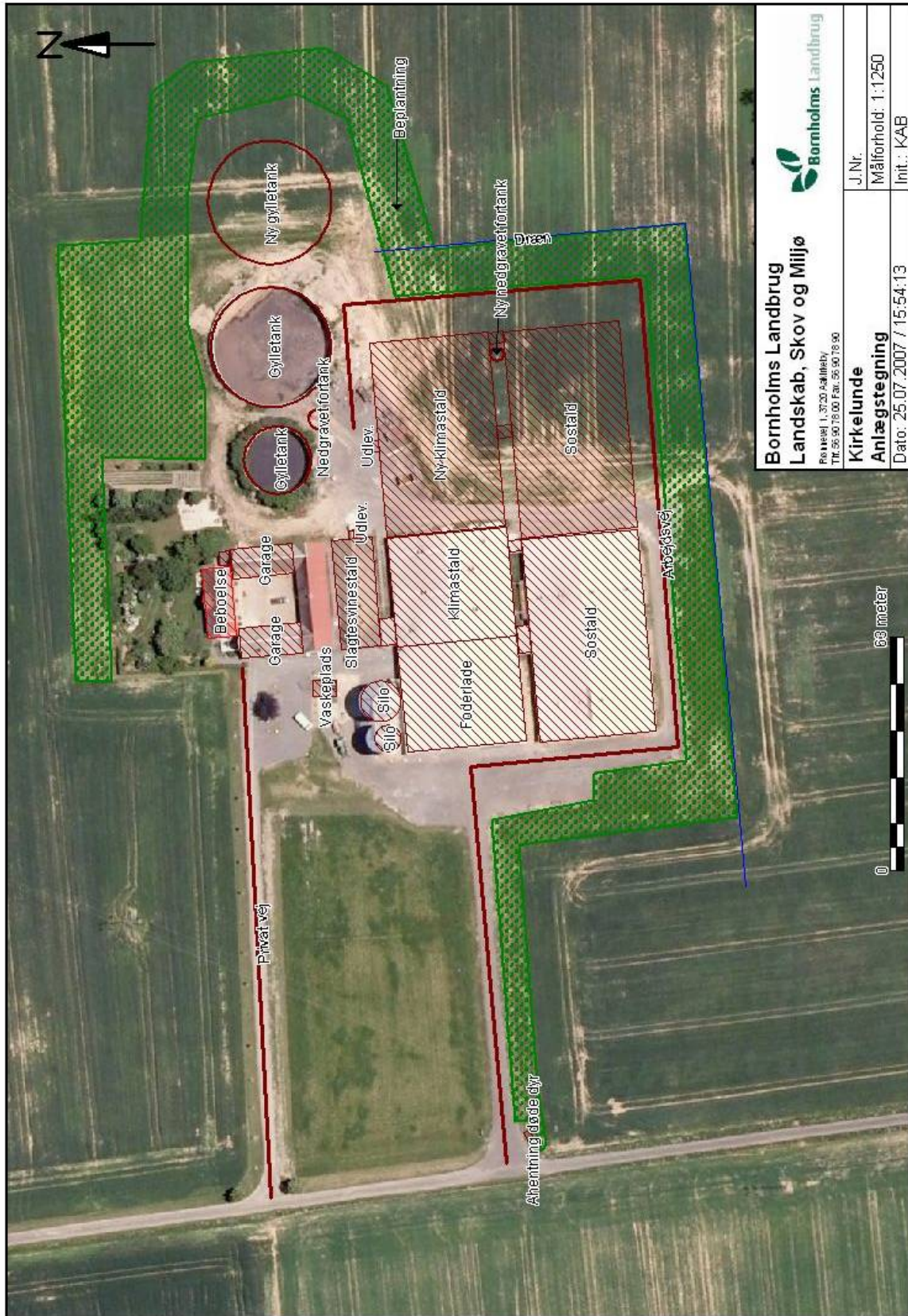
Dato: 01.10.2007 / 11:48:55

250 meter

Bilag 2 - Anlægstegeting

Bilag 3 - Modtagne indlæg efter 1. offentlighedsfase

Bornholms Regionskommune har i den første offentlighedsfase fra 24. juni til 24. juli 2006 modtaget 1 henvendelse. Henvendelsen er resumeret nedenfor.

Den modtagne henvendelse består af to dele:

Første del er et brev stilet til Tommy Pedersen (ansøger), hvoraf det fremgår, at naboerne er utilfredse med, at ansøger har udtalt sig i radioen om en mulig udvidelse af svineproduktionen på hans ejendom Kirkelunde.

Dette brev er underskrevet med "NABOERNE".

Anden del er udformet af Ib Dahl Pedersen på vegne af Ragna & Erik Pedersen, som i hovedtræk har følgende bemærkninger til projektet på Kirkelunde.

- Hvad er særlig værdifulde landbrugsområder?
- Der ligger søer inden for udspretningsarealet om vil blive påvirket af udspretning
- Nærmeste nabo ligger inden for 50 meter af Kirkelunde og efter udvidelsen vil svinestalden ligge 30 meter fra nærmeste nabo
- Gylletanken ønskes placeret nord for eksisterende tanke
- Placeringen af staldene overholder ikke gældende afstandskrav
- Silohøjde bør reduceres af miljømæssige grunde
- Lagre af husdyrgødning bør overdækkes med fast overdækning
- Det anerkendes ikke at der gives dispensation fra afstandskrav

Vedlagt denne del af henvendelsen var en liste med navne og adresser på naboer, som anerkender skrivelsen, herunder bemærkninger, idéer og forslag fremsat af Ragna og Erik Pedersen. Nedenfor er denne liste gengivet:

Ragna & Erik Pedersen, Skolevej 6, 3700 Rønne
Eva Straarup & Bent F. Munk, Skolevej 4, 3700 Rønne
Marianne Schmeltzer, Yppernemøllevej 14, 3700 Rønne
Ronald Ridenour & Charlotte Borup, Skolevej 3, 3700 Rønne
Valdemar Pedersen & Lene Kofoed, Brogårdsvej 7, 3700 Rønne
Karl & Margit Skovgaard, Brogårdsvej 3, 3700 Rønne
Jan & June Kristoffersen, Brogårdsvej 4, 3700 Rønne

Teknik & Miljø kommentar til den modtagne henvendelse:

Teknik & Miljø har ingen bemærkninger til første del af henvendelsen, idet der er tale om en sag mellem ansøger og naboerne.

Med hensyn til anden del af henvendelsen, så kan Teknik & Miljø oplyse ved særlige værdifulde landbrugsområder forstås der: "Al landbrugsjord i landzone, der ikke er udlagt til andre formål som råstofvindning, byudviklingsområder, mm. og særlige naturområder". Udpegningen betyder, at hovedhensynet i disse områder er jordens dyrkningsmuligheder, landbrugets investeringer i produktionsapparat og mulighederne for en rationel landbrugsdrift.

For så vidt angår søer i nærheden af udspretningsarealer tilknyttet produktionen på Kirkelunde, så er disse besigtiget og det er vurderet at ingen søer påvirkes i negativ retning.

I relation til afstandskrav og dispensation fra disse, så opfylder såvel placeringen af tidligere ansøgte stalde som placeringen af den nye klimastald gældende afstandsregler i henhold til Lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, hvorfor der ikke er tale om at Teknik & Miljø skal give dispensation i forhold til nogle afstandskrav.

Mht. til placering af ny gylletank og silohøjder, har Teknik & Miljø følgende kommentarer. Det er Teknik & Miljø vurdering, at den ansøgte placering af den nye gylletank er mest hensigtsmæssig. En placering af tanken nord for de eksisterende tanke vil betyde, at den naturlige afgrænsning af ejendommen med beplantning mod nord vil blive ødelagt. En placering af gylletanken som ansøgt vil falde mere naturligt ind i landskabet og bibeholde ejendommens naturlige grænse mod nord.

Teknik & Miljø har ingen bemærkninger til silohøjder på Kirkelunde, udover at der i forbindelse med det ansøgte projekt ikke opføres siloer.

Vedrørende overdækning af den nye gylletank på Kirkelunde, skal der i henhold til Lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug fast overdækning på nye gylletanke, hvis der inden for 300 meter er placeret naboejendomme (som ikke er ejet af ansøger) eller beskyttet natur. Der er ingen naboejendomme inden for 300 meter af den nye gylletank, idet ejerne af Skolevej 6 har solgt deres ejendom til ansøger, hvorfor der ikke er krav om fast overdækning.

Det skal nævnes, at Skolevej 3 har skiftet ejere og ligeledes har Skolevej 6, som nu ejes af ansøger. Endvidere skal der nævnes, at ingen naboejendomme ligger inden for de beregnede lugtgeneafstande.